БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 230 (4436). | 24 ноябрь, 1971 йил, ЧОРШАНБА — Баҳоси 2 тийин.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

23 ноябрь куни Кремлда СССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлиб ўтди. Саккизинчи Чақириқ СССР Олий Советининг учинчи сессиясини ўтказиш билан боғланган масалалар муҳокама қилинди.

Президиум СССР Олий Совети палаталарининг доимий комиссиялари СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилги давлат беш йиллик плани ва СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1972 йилги давлат планини дастлаб кўриб чиққанликлари тўғрисида Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети план-бюджет комиссияларининг раислари берган ахборотни инобатга олди.

Президиум план-бюджет ва соҳа комиссиялари, палаталарнинг ёшлар билан ишлаш комиссиялари ва табиатни муҳофаза қилиш комиссияларининг қатнашувида каттагина иш бажариб, КПСС XXIV съездининг Директиваларига мувофиқ СССР Министрлар Совети СССР Олий Советига тақдим этган планларни дастлаб кўриб чиқишни ўз вақтида тугатганликларини ҳамда шулар юзасидан СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг муҳокамасига хулоса тайёрлаганликларини қайд этди.

СССРнинг 1972 йилги давлат бюджети ва 1970 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисобот юзасидан план-бюджет ва тармоқ комиссияларининг чиқарган хулосалари инобатга олинди.

Мажлисда бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Мажлисни СССР Олий Совети Президиумининг раиси Н. В. Подгорний олиб борди.

Мажлисда СССР Олий Совети палаталарининг раислари А. П. Шитиков ва Е. С. Насриддинова, палаталар план-бюджет комиссияларининг раислари П. А. Розенко ва К. М. Герасимов ҳозир бўлдилар.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПАЛАТАЛАРИ ОҚСОҚОЛЛАРИ КЕНГАШЛАРИНИНГ МАЖЛИСИ

23 ноябрда Кремлда СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети оқсоқоллар кенгашларининг қўшма мажлиси бўлди.

Иттифоқдош ва автоном республикалар, ўлка ва областлардан сайланган СССР Олий Совети депутатлари делегацияларининг вакиллари саккизинчи чақириқ СССР Олий Совети учинчи сессиясининг кун тартиби ва иш тартибини муҳокама қилдилар.

СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг раиси А. П. Шитиков ана шу масалалар юзасидан ахборот берди.

СССР Олий Совети Миллатлар Советининг раиси Е. С. Насриддинова мажлисни олиб борди. (ТАСС).

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1971 йил 23 ноябрда КПСС Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини давом эттирди.

«Партия XXIV съездидан кейин КПСС Марказий Комитетининг халқаро фаолияти тўғрисида» КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўрток Л. И. БРЕЖНЕВ доклади юзасидан музокараларда Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. Е. ШЕЛЕСТ, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. ГРИШИН, КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари Г. В. Романов, КПСС Татаристон область комитетининг биринчи секретари Ф. А. ТАБЕЕВ, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. ҚУНАЕВ, КПСС Волгоград область комитетининг биринчи секретари Л. С. ҚУЛИЧЕНКО, Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. М. МАШЕРОВ, М. В. Фрунзе номидаги Куйбишев моторсозлик заводининг фрезерчиси И. П. ҚУДИНОВ, СССР Мудофаа министри А. А. ГРЕЧКО, СССР Фанлар академияси жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институтининг директори Н. Н. ИНОЗЕМЦЕВ, Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Э. ВОСС, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

КПСС Марказий Комитетининг пленуми «партия XXIV съездидан кейин КПСС Марказий Комитетининг халқаро фаолияти тўғрисида» ўрток Л. И. БРЕЖНЕВ доклади юзасидан якдиллик билан қарор қабул қилди.

Пленум ўртоқ М. С. СОЛОМЕНЦЕВни КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат қилиб сайлади.

Ўртоқ М. С. СОЛОМЕНЦЕВ бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан пленум уни КПСС Марказий Комитетининг секретари вазифасидан озод қилди.

Шу билан Марказий Комитет пленуми ўз ишини тамомлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ 1971 ЙИЛ 23 НОЯБРДА ҚАБУЛ ҚИЛГАН ҚАРОРИ

КПСС XXIV СЪЕЗДИДАН КЕЙИН КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ХАЛҚАРО ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

Пленум КПСС XXIV съездидан кейин Марказий Комитетнинг халқаро фаолияти тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев докладини тинглаб ва муҳокама қилиб съезд белгилаб берган ташқи сиёсий программани амалга ошириш юзасидан Марказий Комитетнинг Сиёсий Бюроси қилган ишни якдиллик билан маъқуллайди ва тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди.

Партия ва Совет Ҳукумати изчиллик билан ўтказаётган ленинча ташқи сиёсатда империализмга қатъий зарба бериш ва революцион, озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашига қаратилган изчил йўл билан муттасил боғлаб олиб борилмоқда, бу сиёсат жаҳон ишларида Совет Иттифоқининг юксак обрўсини таъминлаб, социализмнинг, барча прогрессив кучларнинг халқаро позицияларини мустаҳкамлашга ёрдам берди, халқаро вазиятни халқлар тинчлиги ва хавфсизлиги фойдасига ўзгартиришга катта таъсир ўтказди.

Жаҳон социалистик ҳамдўстлиги, унинг бирлиги ва изчил тинчлик сиёсати халқаро сиёсатга таъсир ўтказган энг муҳим омил бўлди.

Марказий Комитет Сиёсий Бюросининг амалий позициясини ва унинг Ҳинди-Хитой ҳамда Яқин Шарқдаги империалистик агрессиянинг хатарли манбаларини тугатишга, Ҳиндистондаги можарони тинч бартараф этишга, ер куррасининг энг катта райони бўлган Осиёда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш мақсадида қўйган амалий қадамларини пленум тўла-тўкис маъқуллайди. СССР билан Миср, СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги шартномалар тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун катта аҳамиятга эга.

Пленум бошқача социал тузумдаги давлатлар билан тинч-тотув яшаш принципларини амалга ошириш соҳасидаги амалий ҳаракатларни маъқуллайди.

Марказий Комитет Сиёсий Бюросининг ҳозирги халқаро муносабатлардаги марказий проблемалардан бирини ҳал этиш—Европадаги кескинликни юмшатишни таъминлаш, Европа давлатларининг тинч—тотув яшаш ва ўзаро манфаатли ҳамкорлиги принципларини янада амалда қўлланиш йўлидаги фаолиятини пленум юксак баҳолайди.

Ўтган даврда ҳамма соҳаларда, аввало сиёсий соҳада янги, янада юксак поғонага кўтарилган Совет-Франция муносабатларининг тобора ривожлантирилиши бу вазифани ҳал этишга салмоқли ҳисса қўшади.

Шу даврда СССР билан ГФР, ПХР билан ГФР ўртасидаги шартномаларни тезроқ ратификация қилиш, қитъанинг ҳамма давлатлари ўртасидаги муносабатларни иккинчи жаҳон уруши натижасида таркиб топган чегараларнинг, шу жумладан, ГДР билан ГФР ўртасидаги чегараларнинг бузилмаслигини тан олиш, тенг ҳуқуқлилик, мустақиллик ва ички ишларга аралашмаслик, халқаро масалаларни ҳал этиш вақтида куч қўлланишдан воз кечиш принциплари асосида нормаллаштириш мақсадида қўйилган янги қадамлар Европа қитъасида уруш чиқиш хавфини батамом истисно қиладиган вазиятни вужудга келтириш учун катта аҳамиятга эга бўлди.

Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик масалалари юзасидан яқин вақт ичида кенгаш чақириш тўғрисида социалистик мамлакатлар ўртага қўйган таклиф тобора кўпроқ қўллаб-қувватланаётганлигини Марказий Комитет пленуми муҳим деб ҳисоблайди. АҚШ ва Канада иштирок этадиган ва эндиликда Франция, ГФР, Финляндия, Канада ва бошқа мамлакатларнинг ҳукуматлари қўллаб-қувватлаётган Европа кенгашининг чақирилиши Европа қитъасида мустаҳкам тинчликни таъминлашда катта роль ўйнаши лозим.

Пленум шуни қайд қиладики, съезддан кейинги даврда партиямиз қардош партиялар билан биргаликда социалистик ҳамдўстликни янада жипслаштириш, унга кирувчи мамлакатлар ўртасидаги ҳар томонлама ва тенг ҳуқуқли ҳамкорликни чуқурлаштириш, социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш, қардош давлатларнинг халқаро майдондаги ҳаракатларини мувофиқлаштириб олиб бориш соҳасида катта иш қилди. Социалистик мамлакатлар ҳамдўстлиги жаҳон капитализмига қарама-қарши бўлиб турган энг асосий куч бўлганлиги ва шундай бўлиб қолишини, ҳозирги замон озодлик ҳаракатларининг қудратли таянчи эканлигини ҳаёт яна бир карра тасдиқлади. Жаҳон социализми позицияларини ҳар томонлама мустаҳкамлашни, социалистик давлатларни янада жипслаштиришга, улар билан дўстлик ва ҳамкорликни янада ривожлантиришга ҳаракат қилишни КПСС ўзининг интернационал бурчи деб, ўз халқаро сиёсатининг асосий вазифаларидан бири деб билади.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Франция, Югославия, Венгрия, Болгария ва Германия Демократик Республикасига қилган визитлари, унинг ГФР канцлери билан Қримдаги учрашуви, ўртоқ Н. В. Подгорнийнинг Вьетнам Демократик Республикаси ва Миср Араб Республикасига, ўртоқ А. Н. Косигиннинг Жазоир, Канада ва Куба Республикасига қилган визитлари, Марказий Комитет Сиёсий Бюроси аъзоларининг, Сиёсий Бюро аъзолигига кандидатларнинг, Марказий Комитет секретарларининг, СССР Олий Совети делегациялари ва Совет Ҳукумат делегацияларининг визитлари, чет эл мамлакатлари давлат ва парламент арбоблари билан, партиялари ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари ва бошқа вакиллари билан учрашувлари ҳамда бошқа шаклдаги алоқалари XXIV съезднинг ташқи сиёсий программасини амалга ошириш учун муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини пленум таъкидлайди.

Пленум Сиёсий Бюро Ҳитой Халқ Республикаси билан муносабатларда XXIV съезд йўлини изчиллик билан ўтказаётганлигини таъкидлайди ва шунга алоқадор амалий масалаларни ҳал этишда Сиёсий Бюронинг позицияларига тўла равишда қўшилганлигини изҳор қилади.

Пленум Марказий Комитет Сиёсий Бюросига бундан буён ҳам XXIV съезднинг ташқи сиёсий программасига изчиллик билан амал қилишни топширди, бу программанинг амалга оширилиши СССРда коммунизм қуриш, бошқа социалистик мамлакатларда социализм қуриш учун ташқи шарт-шароитларни яхшилашни билдиради, бутун дунёда мустаҳкам тинчлик учун пухта замин яратади.

Халқаро сиёсат соҳасидаги бундан буёнги конкрет вазифалар хусусида Сиёсий Бюро докладида баён этилган таклифларни пленум тўла—тўкис қўллаб-қувватлайди.

КПСС билан Совет Ҳукуматининг халқаро фаолиятини қардош коммунистик партиялар, демократик жамоатчиликнинг кенг доиралари табриклаб, қўллаб-қувватлаётганликларини, тинчлик ва тараққиёт учун, халқлар ўртасида хамкорлик учун ва империалистик агрессия манбаларини тугатиш учун курашда бу фаолиятнинг катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаётганликларини пленум қониқиш билан қайд қилади.

Пленум КПССнинг халқаро сиёсатига алоқадор вазифаларни бажариш юзасидан партия органлари ва давлат муассасалари катта иш қилганлигини таъкидлайди ва бундан буён шу соҳадаги вазифаларнинг ҳажми ва характери уларнинг бутун фаолиятини доимо такомиллаштиришни талаб қилади, деб ҳисоблайди.

Пленум XXIV съезднинг ташқи сиёсий программасини амалга ошириш учун партиянинг бундан буёнги кураши давомида халқаро майдондаги идеологик курашнинг роли тобора кўпроқ ортиб боради, деб таъкидлайди. Пленум ташқи сиёсий идеология, пропаганда органларининг эътиборини ўз фаолиятларининг савияси ва самарадорлигини ошириш зарурлигига, империалистик пропагандага ва марксизм-ленинизм душманларига қарши курашда мамлакатимиз манфаатларини, социализм, бутун коммунистик харакат манфаатларини қаттиқ туриб актив химоя қилиш зарурлигига қаратади.

Пленум бундан буён ҳам буржуа идеологиясига қарши кескин кураш олиб боришни, совет кишиларини марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми руҳида тарбиялашни зарур деб ҳисоблайди.

Партиянинг бутун халқаро фаолияти Совет Иттифоқининг иқтисодий, сиёсий ва мудофаа қудрати муттасил ўсиб бораётганлигига таянади. Тўққизинчи беш йиллик планнинг ҳамма кўрсаткичлар бўйича муваффақиятли бажарилиши СССРнинг халқаро позицияларини, обрў-эътиборини янада мустаҳкамлаш учун, халқаро майдонда мамлакатимиз олдида турган вазифаларни хал этиш учун, капитализм билан иқтисодий мусобақада янги муваффақиятларга эришиш учун энг муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Пленум мамнуният билан шуни таъкидлайдики, КПСС Марказий Комитетининг ташқи сиёсий йўлини ҳамма коммунистлар, бутун совет халқи тўла-тўкис тушуниб, якдиллик билан маъқулламоқда. КПСС бутун халқаро сиёсатининг энг асосий кучи ҳам ана шундан иборат.

КПСС МАРКАЗИЙ РЕВИЗИЯ КОМИССИЯСИДА

23 ноябрда КПСС Марказий ревизия комиссиясининг мажлиси бўлди.

КПСС Марказий ревизия комиссиясининг раиси ўртоқ Г. Ф. СИЗОВ комиссиянинг партия XXIV съездидан кейинги даврдаги иши тўғрисида ахборот берди.

Мажлисда КПСС Марказий ревизия комиссиясининг 1972 йил биринчи ярми учун тузилган иш плани қараб чиқиб, тасдиқланди.

(ТАСС).

РАҲБАР КАДРЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКАЛАРАРО КУРСЛАРИ

Раҳбар партия ва совет кадрларини қайта тайёрлаш республикалараро бир ойлик курсларда машғулотлар бошланди. Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон район партия комитетлари биринчи секретарларидан бир группаси ўқишга киришди.

Курсларнинг тингловчилари маркса-ленинча назария ва КПСС сиёсатининг актуал проблемаларини, социалистик экономикани илмий бошқариш асосларини, партия қурилиши ҳамда халқ хўжалигига, фан ва маданиятга раҳбарлик практикаси масалаларини ўрганадилар.

Курсларнинг программасида фан, техника ва маданиятнинг энг янги ютуқлари билан танишиш ҳам кўзда тутилган. Амалий машғулотлар бевосита республиканинг илғор корхоналарида, колхоз ва совхозларида, илмий муассаса ва бошқа ташкилотларида ўтказилади.

Курсларда Ўрта Осиёдаги қардош республикаларнинг партия ва совет ходимлари, таниқли олимлар лекция ўқийдилар.

Машғулотларнинг биринчи кунида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Р. Қурбонов тингловчилар учун лекция ўқиди.

(ЎзТАГ).

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ШУДГОРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1971 ЙИЛ 23 НОЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун — шудгорлаш проценти

Юқори Чирчиқ	96,1
Ўрта Чирчиқ	90,1
Орджоникидзе	88,4
Калинин	86,4
Бўстонлиқ	82,7
Оҳангарон	81,2
Янгийўл	76,2
Пискент	72,8
Бўка	67,0
Бекобод	62,3
Область бўйича	78.6

БЕШ ЙИЛЛИК МАРШРУТЛАРИ БЎЙЛАБ

ЎЗБЕКИСТОН: ОДАМЛАР, ПАХТА, ОЛТИН

Ш. РАШИДОВ, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

Улуғ Октябрь байрамини 54 бор нишонладик. Совет республикаларининг қардошлик оиласида мисли кўрилмаган тараққиётга эришган ўзбек халқи бу байрамни коммунистик қурилишда янги муваффақиятлар билан нишонлади.

Илгари Ўзбекистонда саноат деярли йўқ эди. Эндиликда бизда индустриянинг юздан ортиқ тармоғи таркиб топди. Уларнинг маҳсулоти жаҳондаги 70 дан ортиқ мамлакатга чиқарилмоқда.

Республикамиз бағридан олинаётган арзон зангори ёнилғи Москвага, Уралга, Қозоғистонга, Қирғизистон ва Тожикистонга битмас-туганмас туҳфа бўлиб бораяпти. Ўзбекистон катта химиянинг йирик ўлкасига айланди. Республикада олтин саноати бунёд этилди. Тўққизинчи беш йилликда Ўзбекистонда олтин қазиб олиш кескин ўсади. Кўп тармоқли машинасозлик, нефть, энергетика, кўмир саноати, кон-маъдан, металлургия, енгил ва озиқ-овқат саноати ва унинг бошқа тармоқлари, қурилиш индустрияси жадал равнақ топяпти. Капитал қурилиш миқёслари ниҳоятда кенгайиб кетди.

Ўзбекистон диёрининг саховати улуғ. Аммо, унинг энг ноёб бойлиги—пахта. Пахта — фахр-ифтихоримиз, умумиттифоқ маъмурчилик дастурхонига қўшадиган асосий ҳиссамиздир. Пахтакорларимиз меҳнати билан етиштирилган «оқ олтин» мамлакатга зарур бўлган ўнлаб, юзлаб товарлар ва маҳсулотларга айланди. Ишчилар ва колхозчилар, олимлар ва инженерлар, Ўзбекистоннинг ҳамма меҳнаткашлари ғайрат ва ақл-идрокларини мамлакатда йил сайин тобора кўп «оқ олтин» етказиб беришга сарфламоқдалар.

КПСС XXIV съездининг тўққизинчи беш йиллик плани Директиваларида 1975 йилда Ўзбекистонда пахта етиштиришни 4,9 миллион тоннага етказиш вазифаси қўйилган. Республика пахтакорлари янада юксакроқ маррани —5 миллион тоннани мўлжалламоқдалар.

Ўзбекистонда янги беш йилликда йирик завод ва фабрикалар қурилади, 500 минг гектарга яқин янги суғориладиган ер фойдаланишга топширилади.

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда моддий, ижтимоий-сиёсий ва маънавий ҳаётнинг ҳамма жабҳаларида тубли ўзгаришлар юз берди. Экономика ва маданият беқиёс даражада ўсди. Бу муваффақиятларга Коммунистик партия раҳбарлигида, дўстлик ва қардошликнинг ягона оиласига жипслашган халқимизнинг фидокорона меҳнати туфайли эришилди. Республикамизда муштарак манфаатлар ва мақсадлар бирлаштирилган юздан ортиқ миллатга мансуб кишилар яшаб, меҳнат қилмоқдалар. Улар совет халқи билан биргаликда коммунизмнинг муҳташам биносини қурмоқдалар.

Қизилқум олтинини ва Газли «зангори ёнилғи»сини очаётган, янги шаҳарлар ва улкан ирригация тармоқларини бунёд этаётганларнинг, бир вақтлар дашти биёбон бўлган ерларда пахтадан рекорд ҳосил кўтараётган колхозчиларнинг меҳнатини — замонамиз қаҳрамонлари меҳнатини мадҳ этиш адибнинг муътабар вазифасидир.

Биз Россия ёзувчилари қадимий яхши анъанага кўра республикамизга тез-тез келиб туришганидан ва ўз асарларида Совет Ўзбекистонининг маданий ва иқтисодий юксалиши ҳақида, халқимизнинг Ленин партияси улуғ режаларини бажариш йўлидаги муваффақиятлари ҳақида ҳикоя қилиб бераётганликларидан чин кўнгилдан хурсандмиз.

Даниил **ГРАНИН,**
Владимир **ТЕНДРЯКОВ,**
Владилен **ТРАВИНСКИЙ.**

„Литературная газета"нинг ёзувчилар бригадаси республика халқ хўжалигининг ютуқлари ва истиқболи ҳақида ҳикоя қилади

СИНОВ ЙИЛИ

Республика мелиорация ва сув хўжалиги министри С. М. Мамарасулов бу йилги ишлар ҳақида муфассал гапирди, холисона фикр юритишга интилди, лекин унинг сўзларидан фахр туйғусини уқиб олиш қийин эмас эди. Йил бошланиши ёмон келди, ҳосилга офат чанг солгудай бўлди. Дарёлардан сувнинг бор-йўғи учдан бири оқарди. Ҳар томчи сув ҳисоб-китобда, далаларда ҳар бир литр сув саноғли. Март, апрель ойларида каналлар қуриб қолди. Худди шу кезлари 118 минг километр канал ва бир неча миллион километр ариқ сувга ташнаниб ётарди. Амударё Орол денгизигача етиб боролмай, ўзанини «ялаб» қолди.

1971 йил пахтакорлар учун синов йили бўлди. Агар бундай ҳодиса қадим вақтларда бўлганида фалокатдан қочиб-қутилиб бўлмасди. Лекин, бугунги Ўзбекистонда йирик сув хўжалиги қудратли машина парки, пахтакорларнинг тажрибаси бор. Аҳоли уюшган ва етук. Шу боисдан ҳам оғир аҳвол енгиб ўтилди.

Метеорологлар ва гидрологлар сув камчил бўлишини олдиндан айтиб беришди. Январь ойидан бошлабоқ республика миқёсида сув тўплаш тараддуди кўрила бошланди. Янги артезиан қудуқларини жадаллик билан қазилди. Ғўза суғориладиган кезгача 700 га яқин шундай қудуқ қазилди. Каналларга бетон ётқизилди. Бу эса сувнинг шимилиб кетиши олдини олди.— Бетон «тўн» кийган каналларнинг узунлиги 300 километрга етди. 1300 та насос коллекторлардан ариқларга сув оқизиб турилди. Бу—экинбоп сув эмасди, албатта. Бунинг таркибида туз кўп эди. Лекин, шу яроқсиз сув ҳам ишга солинди. Янги сув омборлари ҳам қуриб битказилди.

Бир неча ой ўтди деганда дарёлар тошиб оққандагига баробар сув олинди. Сувни етти қават ернинг тагидан тортиб олинди, десак, ҳам жоиз бўларди. Лекин, ҳар қалай сув барибир кам эди. Бу—зарур об-ҳаётнинг бешдан уч қисми, эди холос. Яна 40 процент сув топаман деб пахтачилик манфаатларини кўзлаб, бошқа экинларга камроқ сув берилди.

Июль ойига келиб пахта ҳосили кўп бўлиши аён бўлиб қолди: «Оқ олтин» планда белгиланганидан кўп йиғиб олинади! Планчилар сув тақчил бўлишини албатта ҳисобга олмаган эдилар!

Биз Ўзбекистонга йиғим-терим айни авжига чиққан кезларда келдик.

МАВЗУ АТРОФИДА

Пахтани «оқ олтин» дейишади. Бунда катта маъно бор. Бир тонна пахтадан 3400 метр газлама тўқилади. 94 килограмм ёғ олинади, 135 килограмм момиқ. Бундан ташқари, яна 60 га яқин маҳсулот олинади. Синтетика ишқибозлари кўп. Улар яна кўпаяверади. У янги-янги соҳаларга сингиб кетмоқда. Сунъий тола саноати ўсиб, такомиллашиб бораверади. Лекин, бундан ўн йил илгари бўлганидек, «пахтанинг куни битди» деб жар солишга энди футурологлардан ҳеч кимнинг юраги дов бермаса керак.

Хорижий юртларда пахта экиладиган майдонлар йил сайин кўпаймоқда. Лекин, шунга қарамасдан ялпи ҳосил йил сайин камайиб бораяпти. Бунга сабаб—вилт (пахта раки) ва ирригациянинг нобоплиги натижасида ернинг шўрхокланишидир. Бу ҳақда биз яна гапириб ўтамиз. 1970 йилда АҚШ, Бразилия, Мексика, Туркия, Судан, Испания ва бошқа пахта экадиган капиталистик мамлакатлар 1969 йилдагига нисбатан яна 5 процент кам пахта ҳосили кўтардилар. Пахтанинг нархи ошиб бормоқда. «Оқ олтин» ҳақиқий олтинга сотиб олиняпти. Масалан, 1970 йилда СССР пахтани чет элларга чиқариб сотишдан хорижий юртлардан ғалла сотиб олишга етадиган харажатлардан уч баравар кўп даромад олди.

Мамлакатимизда тикилаётган ҳар ўнта ип-газлама кўйлакдан еттитаси ўзбек пахтасидан бунёд бўлган. Ўзбекистондай унча катта бўлмаган республика ер юзининг олтидан бир қисмида яшовчи халқни кийинтирмоқда.

Бу осонлик билан, жўнгина бўлмади. Шу боисдан ҳам бу меҳнат, бу шуҳрат яна ҳам ардоқлидир.

1917 йил арафасида Ўзбекистон территориясида 554 минг гектар ерга пахта экиларди. Ҳосилдорлик гектар бошига ўрта ҳисобда 11 центнердан эди. Гражданлар уруши охирлаб қолганда Ўзбекистондаги экин майдонлари икки баравар камайди. Пахтазорлар ўн баравар камайиб кетди. Ҳосилдорлик гектар бошига 7 центнергача пасайиб кетди. Пахта териш машиналари умуман йўқ эди. Ер қазийдиган машиналар ва тракторлар бармоқ билан санарли. Канал-ариқлар кетмонда қазиларди. Лекин, шунга қарамасдан, нари борса ўн йил деганда, яъни 1939 йилга келиб, 800 километрдан зиёд узунликда ўнлаб каналлар қазилди. Оламга донги кетган Катта Фарғона канали қурилиши ҳамманинг ёдида. 160 минг киши 45 кун деганда 270 километрлик об-ҳаёт каналини қазди. Унинг эни 30 метр, чуқурлиги 4 метр бўлди. Иттифоқ ҳукумати қурувчиларга 20 миллион сўм ажратди. 200 та автомашина, 60 та трактор ва 15 минг кубометр тахта берди. Ўша даврларда бу озмунча маблағ, озмунча материал эмас эди. Сув хўжалиги қурилишига ана шу зайлда асос солинди. Бу Ўзбекистоннинг ҳозирги чўққиларига кўтарилмоғи учун таянч бўлди.

(Давоми 2-бетда)

БЕШ ЙИЛЛИК ЗАРБДОРЛАРИ

Бекобод металлургия заводининг ўрток Бозор Турғунов бошчилик қилаётган смена коллективи тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йилида суръатга-суръат қўшиб ишлаб, юқори кўрсаткичларга эришмоқда. Металл қуювчилар корхона цехлари бригадалариаро социалистик мусобақада фахрли ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда. Смена беш йилликни муддатидан илгари бажариш юзасидан бошланган ташаббусга биринчилар қатори қўшилдилар. Корхона аҳли шу йил планини 25 декабргача бажариш ва планга қўшимча 5,5 минг тоннага яқин пўлат қуйиш мажбуриятини олди. Бунга пешқадам смена ҳам ўзларининг муносиб улушларини қўшадилар. Суратда: Б. Турғунов бошлиқ смена зарбдорлари.

А. Тўраев фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН: ОДАМЛАР, ПАХТА, ОЛТИН

(Боши 1-бетда).

ХОРАЗМ

...Сентябрнинг иккинчи ярми. Хоразмдаги жами қимирлаган жон пахтада. Қишлоқларда, колхоз правлениеларида, посёлкаларнинг кўчаларида одамлар кам кўринади.

...Чаноқларда пахта милтиллаб кўринадиган далалардан уззукун одам аримайди. Пахта териш машиналари қатор оралаб юрибди. Кўчалардан, дала йўлларидан турна қатор бўлиб, пахта ортилган прицеплар ўтиб туради. Иш кечаси ҳам тўхтамайди. Прожекторлар нурида улкан пахта бунтлари катта муз бўлакларига ўхшаб ялтираб кўринади. Осмонга нишаб қилиб қадалгандек транспортерлардан пахта оқади. Ҳамма йиғим-терим ташвишида. Кеча қанча пахта топширилгани, бугун қанча берилиши лозимлигини ҳамма, ҳар ким билади. Ўз райони, колхози, области кўрсаткичлари ёд бўлиб кетган.

Хоразм ва Қорақалпоғистон ер юзидаги пахта етиштириладиган энг шимолий районлардир. Ёқутистон ғалла экиладиган энг шимолий зона деганимизда ҳеч кимнинг хаёлига Ёқутистон деҳқонлари Кубань ғаллакорлари сингари юқори ҳосил етиштиришлари керак, деган талаб хаёлга келмаслиги табиийдир. Хоразм ҳақида ҳам шу тахлитда шундай фикр юритиш жоиз бўларди. Аммо, бу ўлчов Хоразмга тўғри келмайди. Чунки, Ўзбекистон пахтанинг ялпи ўртача ҳосили жиҳатидан жаҳонда биринчи ўринда турса, Хоразм Ўзбекистонда биринчи ўринга чиқиб олган. Бу ҳосил эскидан деҳқончилик қилиб келинаётган ерда, яқиндагина ҳаммаёқни шўр босиб ётган заминда олинмоқда. Бунчалик катта хирмон кўтариладн, деб кутиш қийин эди. Ҳамма гап шундаки, суғориш натижасида ер ости сувларининг сатҳи кўтарилади. Бу сувлар эса ер юзасига сув олиб чиқади. Ерни ишдан чиқаради.

Хоразмда ернинг шўрини қадимги усул билан яхоб бериб ювиларди. Ҳар гектар ерга 5 минг куб метрга яқин сув қуйиларди. Бу сув шўрни ювиб чиқазиб юборарди. Лекин бу туз даф бўлмасди. Унинг таркиби яна кўпайиб, қайтиб келаверарди. Чигит экилиш олдидан яхоб берилса, йиғим-теримдан кейин ерни шўр босиб қолаверарди. Бунинг устига, қайта шўр босганида туз кўпайиб кетарди.

Ерни шўрдан халос этишнинг йўлини мелиораторлар дренаж-зовур тармоғи, деб аташарди: фойдаланилган шўр сув ер юзасига чиқиб қолмаслиги учун уни тузлари билан экин майдонларидан нарига чиқариб ташланарди. Демак, сувни оқизиб, уни чиқазиб ташлаш керак. Аввало, ирригация, кейин мелиорация тадбирлари кўриладн. Хоразм деҳқонлари юз минг гектар пахтазорда ҳам ер юзасида, ҳам ер остида сувга «амрифармон» бериб туришлари лозим.

Бу ҳақда мутахассис ўз ҳамкасбига аниқ, пухта гапириб бериши мумкин. Хоразмдаги ишларнинг нозиклиги ҳам ана шунда. Мутахассис бўлмаган одам гапиргудек бўлса, ишни жўнроқ кўрсатиб қўйиши бор.

Аввал очиқ дренажлар қурилди, сўнгра улар Хоразм заминининг тагига туширилди. Уларнинг ўргимчак инидек чалкаш кўринадиган, лекин аслида обдон ҳисоб-китоб билан қурилган тармоғи бора-бора Қорақумдаги Сариқамиш кўлига қуйилади... Авваламбор, шўр денгиздан бир томчи, кейинчалик унинг бир процентн бўлаклари, сўнгра бир неча проценти, 1960 йилларнинг ўрталарига келиб эса, сизот сувларининг 15 проценти таркибига чўккан 20 миллион тонна туз билан Хоразмдан чиқарилиб, саҳрога оқизиб юборилди. Шунга монанд ҳосилдорлик ҳам ошиб бораверди. Агар 1954 йилда гектаридан 20,5 центнердан ҳосил олинган бўлса, шундан икки йил кейин ҳам бу рақам ўзгармай қолаверди. Сўнгра ҳосилдорлик ошганидан ошиб бораверди. 1960 йилда 27 центнер, 1963 йилда 31 центнер, 1966 йилда 35 центнер ва ниҳоят, 1970 йилда 100 минг гектар майдонининг ҳар гектаридан 39,3 центнердан хирмон кўтарилди. Ҳали бу асрда бундай ҳосилдорликни кўз кўриб, қулоқ эшитмаган эди!

МИРЗАЧЎЛ

Ўзбекистон Мирзачўли қишлоқ хўжалиги борасидаги изланишларнинг бошқа йўлидан бормоқда. Хоразм ўзининг қадимий даласини парваришлаб, унга майдонларининг яхлитлиги, аҳолининг зич жойлашганлиги, далалар обдон ўрганилганлиги, иқлим шароитлари ва рельефларининг бир хиллиги мадад бермоқда. Мирзачўлда эса бошқачароқ. На йўл, на ҳаёт ва на одамлар бор эди, бу ерда. Хўжалик қурилиши кимсасиз ерда, қип-қизил саҳрода бошланади.

Мирзачўл — бир миллион гектарлик майдон. Буни ўнта Хоразм, деяверинг. Ана шу бир миллион гектар ер аввалига республикани, кейин эса бутун Иттифоқнинг ўзлаштирилиши қийин бўлган районларини тез ишга солишнинг даладаги тажриба лабораторияси бўлиб қолди.

...Тинчлик Хакимқулов ўзбекларга хос назокат ва хушмуомалалик билан гапиради. У комбайн моторини ўчирди, чунки бу суҳбатга ҳалал бериши мумкин эди. Қўлларини парча гулли латта билан артди. Бу ихчам гавдали, қўллари узун, лаблари дўрдоқ йигитнинг мўйлаби сабза уриб келяпти. Шунинг учун бўлса керак буни ўспирин йигит деб ўйлаш мумкин. Аслида, у 23 га кирди. Уйланган, икки боланинг отаси, пахта териш машинасининг механик-ҳайдовчиси. Бу касб Мирзачўлда ардоқли бўлиб қолди. Кўплар машинага минишни орзу қилишади. Ойлик ҳам 200 сўмдан 300 сўмгача. Хуллас, ғайрат қилган одам кам бўлмайди.

Ҳакимқулов бу ерга Фарғона водийсидан, Андижон ёнидаги қишлоқдан келган. 8-синфни битиргач, армияда хизмат қилибди. Мирзачўлга келиб қолишининг боиси нимада? Колхозда одам кўпу, ер кам эди. Мирзачўлнинг эса истиқболи ярқираб турибди. Бу ерда икки йил ишлаб обрў-эътибор орттирди, яхши уй-жойли бўлди. Яна беш йилдан кейин келсангиз, боғ бўлади, дейди у.— У комбайн томон кетяпти. Мана кабинага ҳам чиқиб олди...

Ўзбекистон қўшни пахтакор республикаларга, ўзига ва чет элларга терим машиналари тайёрлаб беради. Ўзбекистонда ана шунақа пухта ишлайдиган қулай машиналардан 30 мингдан ортиқроғи бор. Лекин, бу комбайн яқиндагина ихтиро қилинган. Қадимдан пахта экиб келинаётган ерлар машина теримига мос эмас. Уларни қайтадан планлаштириш бу яқин орада тугамаса керак. Шунга қарамасдан, 1970 йилда Ўзбекистонда ҳосилнинг учдан бир қисмидан кўпроғи, бу йил эса ярмига яқини машиналарда терилди.

Республикада ҳосилнинг ҳаммаси машинада терилаётган, ҳозирча якка-ягона область Сирдарё, Мирзачўлда жойлашган Сирдарё областидир.

«Голодностепстрой» жуда ноёб ташкилот. Уни Мирзачўл министрлиги дейиш ўринли бўлар. Ана шу регионни ўзлаштириш жиловини шу ташкилот ушлаб турибди. У Мирзачўлнинг якка-ягона ва бирдан-бир хўжайини. Ер ости дренажидан тортиб, баскетбол майдонигача, пахта навини танлашдан тортиб, болалар боғчаси лойиҳасини саралашгача ҳамма иш унинг қўлида. Пул, моддий фондлар, ишчи ресурслари бошқарма қўлида ва ҳеч ким унинг вазифасини бажариши, унинг ишини такрорлаши ва унинг қарорини менсимаслиги мумкин эмас. Шимолни ўзлаштириш ихлосмандлари ҳам ана шундай «фирма» ҳақида орзу қиладилар. Худди ана шундай «Шимол ишлари министрлиги» ҳақида орзу қиладилар.

...Йўлнинг икки чеккаси икки хил манзара. Чапда қурилиш боряпти, кранларнинг «хартуми» кўзга чалинади. Уйлар орасига ҳам пахта экилибди. Ўнг томонда эса паст-баланд қум тепаликлари, янтоқ ўсиб ётибди. Қуёш ботаётганда саҳро аввал саргайиб, кейин ғира-шира кўринади ва тўсатдан ҳаммаёқни қоронғулик босади. Чап томонда эса янги иморатлар пештоқига осилган фонарлар ёна бошлайди.

— Бу поселка қурилганига икки йил бўлди. Шунга қарамасдан водопровод, электр бор. Канализация ўтказилган. Энди мана газ ҳам келяпти,— дейди «Голодностепстрой» бошлиғи Т. Боймиров.

Бир вақтлар у 18-совхозда инженер-ирригатор бўлиб иш бошлаган эди. Совхоз янги очилган ерларга экин экиб бўлгач, унга ном қўйиладиган удум бор. Бу хўжаликка ҳам Ленин номи берилган.— Анови, паст ўсган ғўзаларни кўрдингизми, биринчи ҳосили камроқ, 8—10 центнер бўлади. Лекин ғўза ернинг структурасини яхшилаб «ўзи»ники қилиб олсин. Келгуси йил янги йўл очиб, ичкарироқ чўл бағрига кириб борамиз.

Поселка чорсу шаклида режа қилинибди. Марказида жамоат бинолари, четрогида эса боғ. Ҳали боғни боғ дейиш қийин. Кўчат ўтказилганига эндигина икки йил бўлибди. Ниҳоллар ҳали белингизгача бўй чўзгани йўқ. Ҳозир бу боғ меъмор столидаги макетга ўхшаб кўринади, бу ерда танца майдони, сал нарироқда шахматчилар павильони, бу ерда эса пиво ва сувлар сотиладиган бўлади... 14 гектар ер ажратганмиз, дейди Боймиров.

— Ер ва маблағларни чакки сарфлаётганингиз йўқми? Ҳар бир гектар ерга 5 минг сўмдан сарфланганда ҳам 70 минг сўм кетади-ку?

— Пул ўрнини топяпти,— дейди Боймиров вазминлик билан.

— Ирригация, мелиорация, ташкилий-техникавий, молиявий вазифалар ҳал бўлганидан кейин,— дейди бошлиқ,—«Голодностепстрой» олдида янги муаммо—кадрлар қўнимсизлиги муаммоси пайдо бўлди. Мирзачўлда 40 миллатга мансуб йигит-қизлар йиғилишган. Қийинчиликлардан тап тортмайдиган ана шу мард одамлар мураккаб ва шарафли вазифани адо этмоқдалар. Лекин, бир текис иш кунлари бошлангандан кейин баъзи одамлар янги жойни орзу қилиб қолишади. Катта маош уларни тўхтатиб қолаолармиди? Улар бошқа оғирроқ шароитда ҳам шу пулни олишлари мумкин. Мўмай пул қидириб юрган кимсалар ҳам муқим бўлиб қолишмайди. Пул жамғаришиб, уни совургани ободроқ жой излаб қолишади.

«Голодностепстрой» ўзлаштириш услубини ўзгартирди. У дренажни батамом эгаллаб олди. Энди одамлар кўнглини топишни ўрганиш лозим эди. Республика раҳбар органлари батамом қўллаб-қувватлагандан кейин пулни аяшмади. Токи, бу ерда ишлаш фақат фойдали бўлиб қолмасдан, мароқли, истиқболли ҳам бўлсин... Ёшларга суяниб иш тутишди. Шу боисдан ҳам техникум, китоб магазинлари, спорт иншоотлари қурилиши ишлаб чиқариш объектлари билан бир қаторда планларга киритилаверди. Ҳатто, улар ишлаб чиқариш объектларидан жадалроқ ҳам қурилди. Поселкаларда қишлоқ хўжалиги, гидротехника, савдо-молия, политехника техникумларининг филиаллари қурилди. Ҳар бир аҳоли яшайдиган пунктда футбол командаси бор, десак лоф бўлмас. Ёруғ оламнинг ҳамма жойига турист путевкалари муҳайё. ...Парклар, боғлар дейсизми.., Ниҳоят, поселкаларда бир вақтлари мода бўлган кўп қаватли уйлар қуришдан воз кечилди. Бир оилага мўлжаллаб ҳовли рўяли уй-жойлар қурила бошланди.

Охирида рақамларни айтиб ўтайлик. Мирзачўлда бир гектар ерни ўзлаштириш беш-олти минг сўмга тушяпти. Тўрт йилда ўзини қоплайди. 1961 йилда, яъни янги зонада совхозлар тузилгандан кейин бир йил ўтгач, бу хўжаликларда салкам 20 минг тонна пахта олинди. 1962 йилда ҳосил 30 минг тоннадан ошди. 1965 йилда 80 минг тоннадан зиёд, 1970 йилда қарийб 200 минг тоннага етди. Янги зонани шўр босмаяпти.

ВИЛТ

Вилтни «пахтанинг раки» дейишади. Вертицилиумнинг микроскопда кўриладиган уруғи сув билан биргаликда ғўзанинг танига сингийди, томирларини қирқади, баргини нобуд қилади, тугунчасини, кўсагини емиради. Баъзан тупини ҳам нобуд қилади. Ўсимлик бамисоли илдизидан чирийди. Пахтакор учун вилтдан кўра даҳшатлироқ сўз йўқ. Дунёнинг пахта экадиган ҳамма мамлакатларида вилт даҳшат солиб турибди. Бу, айниқса АҚШда равшан сезиляпти. Вилт эпидемияси Ўзбекистонда 1955 йилдан бошлаб айниқса авж олди. Хўжаликлар аввалига ҳосилнинг ўндан бирини, сўнгра бешдан бирини, бора-бора тўртдан бирини, баъзи хўжаликларда эса учдан бирини бой бера бошлади. Ҳосилнинг ярми ва ундан ҳам кўпроги нобуд бўлган кезлар бўлди. Кўп ўтмай вилт ҳар йили 500 минг тонна пахтани ўмариб кета бошлади. Бинобарин, Хоразм пахтаси ана шу вилтдан келган зарарни қоплаб турди, дейиш мумкин.

Бу вақтга келиб, мамлакатимиздаги ва чет эллардаги селекционерлар чигитнинг вилтга чидамли ҳамма имкониятларини гўё ишга солиб бўлган эдилар. Тўғри, ҳали ёввойи пахта, Мексикадан ўтган «Мексиканум» синаб кўрилмаган эди. У «рак» билан оғримайди. Аммо, бу навни-маданий навлар билан чатиштирилганида ё вилтга чалинадиган бўлиб қолар, ёки уруғларидан олинадиган кўсак ва тола яроқсиз бўлиб чиқар эди.

Хуллас, Тошкентдаги ўсимликлар экспериментал биологияси институтининг директори Саодат Содиқович Содиқов ва Содиқ Мираҳмедович Мираҳмедов бир уриниб кўришмоқчи бўлди. Улар эътиқодли генетиклар, Николай Иванович Вавиловнинг шогирдлари эди.

«Мексиканум»ни «С—47—27» нави билан чатиштирдилар. Бу навнинг ҳамма хусусиятлари яхши, лекин, вилтга чалинар эди. Одатда, гибридлар вилт билан оғримаган ерларга экиларди. Энди эса, улар вилт хуруж қилиб турган участкаларга экилди. Гибридларнинг деярли ҳаммаси вилтга чалинди. Лекин, ҳарқалай, вилт билан касалланмаган туплар ҳам бор эди. Уларнинг чигити яна вилт чангалига ташланди. Ҳарқалай, «Мексиканум»нинг вилтга бардошини синаш ва уни тарбиялай бориш лозим эди.

1963 йилга келиб, ишнинг тўртинчи йилида умид учқунлари ярқираб кетди. Тажриба участкаларида Ўзбекистон пахта далаларидаги воқеанинг акси бўла бошлади: аввалига ҳамма гибридлар вилтга чалинди, сўнгра тўртдан уч қисми, шундан кейин ярми, учдан бири, тўртдан бири, бешдан бири ва ниҳоят ўндан бири... вилт билан оғриди. Вилтга чидамли пахтанинг уч нави — «Тошкент-1», «Тошкент-2» ва «Тошкент-3» шу тарзда дунёга кела бошлади. Ғалаба ҳақидаги овозалар бутун Ўрта Осиё пахтакорларининг қулоғига етди. Ҳозир ҳазил-мутойиба билан эслашади: янги нав синалаётган участкалардан атрофдаги хўжаликлар ялиниб-ёлвориб уруғлик чигит олишар, уни далаларга ўтказишарди. Хуллас, тажрибанинг бу тақлидда кетиши «Тошкент» навларини синашни кучайтириб юборди.

1972 йилда янги навлар 1 миллион гектар ерни эгаллайди.

Шундай қилиб, ўзбек олимларининг ғайрати билан жаҳонда биринчи бор вилтга чидамли навлар яратилди. Улар ана шу ғўза ракига ҳамиша бардошли бўлиб қоладими? Буниси номаълум. Эҳтимол, вақти етиб келиб вертициллиум уруғи йиллар ўтиши билан «Тошкент» навлари танасига ҳам кириб қолар. Лекин, хавф-хатар кам деганда ўн йил орқага чекинди. Агар, мабодо, вилт «Тошкент» нави экилган далаларга ҳам хуруж қилиб қолса, янги навлар —ворислар тайёр бўлади. Вилтга қарши агротехника ишлаб чиқилади. Биз вилтга қарши жангда стратегик ғалабага эришдик. Бу жанг кучларини йиғиб, унда батамом ғалабага эришишда ваколат беради.

ЗАРАФШОН

Ўзбекистон қадимдан «оқ олтин»и—пахтаси билан машҳур. Эндиликда сариғ олтин—ноёб металл ҳам республиканинг ғурури бўлиб қолди.

Карьер деганимиз бизнинг катта гидроэлектростанцияларимиз котлаванлари миқёсларига кўникиб қолган одамларни ҳам улканлиги ҳайратга солади. Карьернинг бир чеккасида кузатув майдончасидан туриб, қудратли «Белаз»ларнинг нари бориб, бери келиб туришини завқ билан кузатасан, киши. Олтин саралаб оладиган заводда ҳам, унинг цехларида ҳам одам кам. Ҳаммаёқда машиналар, ускуналар. Улар ёнидан соатлаб юриб, харсангтошлар бора-бора майдаланаётганини ва ниҳоят олтин зарралари ажратиб олинаётганлигини кузатиш мумкин. Виброускуналардан чарм қопланган столларга устини олтин пардаси қоплаган суюқлик келиб қуйилади. Ана, суюқликнинг «қаймоғи» — олтини олиниб, узун темир банкаларга солинади. Шунча меҳнат эвазига олинган маҳсулот!

Биз лабораториянинг кичкинагина хонасига кириб, олтин ёмбисини кўрдик. Ўзи кичкинагина бўлса ҳам оғирлиги 12 килограмм экан. Одам танг қолади. Ана шу ёмби бизни ҳаяжонга ҳам солмади, ҳовлиқтириб ҳам қўймади. Ҳар қалай, унинг қиймати баландку! Олтин-да! Бу ёмби технологиянинг саноат жиҳатдан жўнлиги билан одамда таажжуб туғдиради. Ишлаб чиқариш узлуксиз, яхши йўлга қўйилган. Поезд келиб, завод остонасига шим кийган қизлар ва курткадаги ёки гулли жемперлардаги йигитлар ишга тушаётганини кўрганингда бу корхона бўм-бўш саҳрода, юз-юзлаб километр ён атрофда ястаниб ётган саҳрода жойлашганига даъфатан ишонмай қоласан.

Ҳозир ҳамма ишлар жойида, маъдан қазиляпти, олтин саралаияпти. Лекин, Мурунтов конини очишда кўп қийинчиликлар бўлди. Энди бунга одам ишонқирамайди.

Коннинг очилиш тарихини Қизилқум экспедициясининг бош геологи Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Георгий Васильевич Касавченко айтиб берди.

Геологлар бу ерда урушгача ҳам ишлашди, урушдан кейин ҳам тер тўкишди. Иш кўп, саҳро кенг эди. 1959 йилга келиб, олтин коннинг ўрни тайин бўлди. Яна икки йилдан ортиқ синчковлик билан қидирув ишлари олиб борилди. Шундан кейингина ишонч билан йирик кон топилди, деб айтилди. Запаслар ўлчаб чиқилди. Конни ишга солиш иқтисодий жиҳатдан фойдали эканлиги исботланди. Йўллар ва одамлар йўқлиги туфайли ҳам буни исботлаш лозим эди. Юз минглаб метр қудуқларни-ку қазишди, лекин катта-кичик баобрў одамларнинг ишончсизлиги ва ошкора қаршилигини даф этиш қийинроқ бўлди.

Янги иш, айниқса, Зарафшондагидек мураккаб олтин қазиб олиш ва саралаш корхоналарини қуришда ҳамфикрлар орттириш, ишонмаётганларни ишонтириш зарур эди. Албатта, далиллар, ашёвий далиллар топиш, уларни минг карра чиғириқдан ўтказиш керак эди. Хуллас, улар топилди ва кўз-кўз қилиб кўрсатилди.

Касавченко ҳурмат-эҳтиром билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ёрдами ҳақида гапирди. Ўз ҳамкасблари, сафдошлари, ёрдамчиларининг иши ҳақида сўзлади. Лекин у ишга ҳалал берган, тўғаноқ бўлган одамлар ҳақида гапиргиси келмасди. Бу вилт воқеасини ҳам бир қадар эслатади: Содиқов ва Мираҳмедов ҳам ўз курашлари ва ғалабалари ҳақида гапириб, ўзларига ҳалал берган одамларни ийманибгина 'гап орасида қистириб ўтишди.

Касавченко бундан кейинги қидирув ишлари, ер қаърининг сири, шу асрнинг охирига бориб Зарафшон комплексининг истиқболи яна ҳам порлоқ бўлишлиги ҳақида гапирганда чеҳраси ёришиб кетди. Унинг фикрича Қизилқумни ўрганиш бўйича тадқиқот маркази тузиш лозим. Аммо, унинг ҳикоясини эшитганимизда бошқа бир хаёлга ҳам бордик. Катта-кичик ишларни кўрганимизда, келажак ҳақида хаёл сурганимизда бугун ноҳақ бўлиб чиққан одамларни «Ҳа бир бўлган эди-да» деган қабилида унутиб юборамиз. Ҳатто унутиб юборишга ҳаракат қиламиз. Аслида, улар қабиҳлик қилган эдилар-ку! Катта ишда хато бўлиши мумкиндир, муқаррардир. Лекин, истиқболи очиқ-ойдин кўриниб турган, исботланган, ўзини оқлаган ишни оёқ ости қилишни нима деса бўлади?

Ғолибларни мадҳ этамиз, бу жуда ҳам тўғри. Зарафшон комплекси, вилт ва ерни қутқариб қолиш мақсадида Хоразмда амалга оширилган ишлар ҳамда Ўзбекистондаги ва ундан ташқаридаги бошқа воқеаларни хаёлдан кечириб, шунга ишонч ҳосил қиласанки, қаламимиз лоқайд одамларга, осойишталикни ёки обрўни кўзлаб янгиликка ҳалақит беришга тайёр турганларга ҳам қарши қаратилмоғи керак. Ҳа, шундайлар борки, ҳаловатим бузилмасин ёки обрўйимга путур етказмасин, деб янгиликка тўғаноқ бўлишади. Қадимдан «лоқайду беғамлардан қўрқ» деган нақл бор. Эндиликда «лоқайдликнинг пайини беаёв қирқ» дейилса, айни муддао бўлур эди.

Пахта республика хўжалигининг қадимий анъанавий ва машҳур маҳсулоти, олтин эса янгилик, у энди машҳур бўлиб келяпти. Ана шу ўзига хос икки қутб оралиғида Ўзбекистон иқтисодининг мураккаб манзарасини кўрамиз. Ўзбекистон машинасозлик бўйича мамлакатда тўртинчи, тўқимачилик саноати бўйича иккинчи ўринни эгаллаб турибди. Ўзбекистоннинг иқтисодий хўжалик ва ижтимоий маданий тажрибаси СССРда ва айниқса чет элларда, кам ривожланган мамлакатларда кенг ўрганилмоқда. Кенг ривожланган мамлакатлар учун Ўзбекистон ССР эндиликда ҳавас қилса арзигулик намунадир.

Биз хушфеъл ва ғайратли, ўқимишли ва меҳнаткаш одамларнинг меҳмони бўлдик. Улар шу замондаги ўз қадр-қиймат ларини обдон биладилар ва келажак режаларини ишонч билан тузмоқдалар.

Ривожланиб бораётган ҳар бир жамиятда бўлгани сингари Ўзбекистонда ҳам ҳали ҳал бўлмаган мураккаб муаммолар бор. Буларнинг энг асосийси сув муаммосидир. Бу муаммолар ҳақида кейинроқ ёзамиз.

(«ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА»нинг 46-сонидан).

УНИВЕРСИТЕТДА УНИВЕРСИТЕТ

Партия сиёсий маориф шохобчаларида янги ўқув йили бошланган куни В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетида шаҳар кечки марксизм-ленинизм университетининг филиали иш бошлади. Унда уч бўлим—фалсафа, иқтисод, ёш марксчилар бўлимлари очилди.

Университет филиалига 130 тинигловчи қабул қилинди. Улар—ўқитувчилар, ассистентлар, тадқиқотчилар ва бошқа касбдаги кишилардир. Машғулотларни олиб бориш учун яхши жиҳозланган кенг ва ёруғ зал ажратилди. Лекцияларни таниқли профессор ва доцентлар ўқишади, амалий машғулотларни эса тажрибали ўқитувчилар олиб борадилар.

Университетда ўқиш муддати: олий маълумотли тингловчилар учун икки йил, ўрта маълумотлилар учун эса уч йил. Уни битириб чиққан кишиларга олий сиёсий маълумот олганлиги тўғрисидаги диплом топширилади.

Собир Раҳимов район партия комитети ва университет парткоми ташаббуси билан очилган ана шу университет филиали кадрларнинг назарий ва сиёсий билимларини оширишда катта роль ўйнайди.

АНГРЕН МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

ПРОГРАММА БАЖАРИЛДИ

«Ўзбекзолото» бирлашмасининг «Кўчбулоқ» кони коллективи олтин конлари топиш ўн ойлик программасини муддатидан олдин бажарди. Шу давр ичида меҳнат унумдорлиги тўрт процент ошди. Ю. Мишанин бошлиқ забойчилар бригадаси ҳозир декабрь ойи ҳисобига меҳнат қиляпти.

Беш йилликда коннинг иккинчи навбати ишга тушади. Кон яқинида «Узбекшахтострой» тресті қурувчилари йирик саралаш фабрикаси бунёд этишяпти.

●

300 ЯНГИ КВАРТИРА

Октябрь байрами арафасида «Узбекшахтострой» тресті қурувчилари 300 та янги квартирани фойдаланишга топширдилар. Шу йили ангренликлар қирқ минг квадрат метрга тенг турар-жойга эга бўлишади.

Шаҳарда янги кўчалар, тротуарлар қурилялти. Яқинда шаҳар ижроия комитети кўкаламзорлаштириш ойлиги ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди. Куз даврида кўча ва майдонларга 40 минг мевали ва манзарали дарахтлар ўтқазилади.

●

ШАХТА УЗРА ПОРЛАГАН ЮЛДУЗ...

«Средазуголь» комбинатининг 9-шахтаси устида кўмирқурунлари қизил юлдуз порлаб туради. Бу —кончилар кундалик планларини бажарганликларининг белгисидир. Кончилар 10 ойлик планга қўшимча равишда 30 минг тонна ёқилғи қазиб чиқаришди.

Ишчиларнинг меҳнат унумдорлиги 3,3 процент ошди, кўмирнинг таннархи анча арзонлашди.

Ғ. Мингалиев, Ш. Ишмаев, М. Кишпиев бошлиқ забойчилар ҳар куни топшириқни смена тугашидан бир соат олдин бажаришга эришяптилар.

Ф. ПЕТРОВ.

БЕЛЛАШГАНЛАР

ОЧЕРК

Эрталабки нонуштага ҳозирлик кўриб, катта самоварга тараша ташлаётган ошпазнинг кўзи пайкал оралаб юрган Аширбой акага тушди-ю, бир зум ўша томонга тикилиб қолди. Бригадир ғўза тупларидаги кўсакларни санаб кўрарди, қолган ҳосилни ўзича чамаларди, гоҳида кўк юзига назар ташлаб, ҳавонинг авзойини кузатарди.

— Ҳар куни аҳвол шу, — дилидан ўтказди ошпаз,— саҳартез бўлиб қолди бригадиримиз, тиниб-тинчимайди барака топкур, пахта деса жонини аямайди. Кеча-ку уззу-кун теримчилар орасида бўлди, оқшом алламаҳалгача машинада кўрак чувиётганлар билан ёнма-ён турди. Мана, ҳозир яна ҳаммадан эрта далада...

Аширбой аканинг ҳаводан кўнгли тўқ эди. Тунов куни савалаб ўтган ёмғирни демаганда, деҳқон бахтига табиат жуда тантилик қилаяпти. Ҳали пахтазорнинг файзи, тароватн, гашти кетганича йўқ. Шундай ҳаво яна уч-тўрт кун туриб берса, деҳқон саранжомини олиб иўяди. Майли, ундан кейин куз кузлигини, қиш қишлигини қилгани яхши!

Аширбой аканинг ана шу ўйларини ҳў нариги пайкалда гуриллай бошлаган кўсак териш машиналарининг ҳайқириғи бузди. Тонггача сокинлик ҳукм сурган далаларда яна қайноқ ҳаёт, бошланган эди.

— Суворийлар бедовларига қамчи босишди, — деди дили ҳушнуд тортиб бригадир ўз-ўзига, — қаторда норинг бўлса юкинг ерда қолмайди, деб бечиз айтишмаган. Тани-жонинг соғ бўлгурлар, доғда қолдиришмайди.

— Бугун мана шу катта пайкални қўлдан чиқарамиз, — бригадир етиб келганида машинасини бир дам тўхтатиб деди Мўминжон, — кўсак қурук, машинадан бемалол ўтказса бўлади. Азаматлар уч-тўрт кун оғирликни елкага олиб бир зўр беришса...

Бригадир «бу ёғидан хотиржам бўлавер» дегандек бош тебратди. Машина бир эпкин билан яна илгари қараб йўртиб кетди. Суворийнинг кўзлари дам олға, дам ортга боқарди: Кўсаклар қолиб кетмаяптими? Шпинделлар меёрида ишлаяптими? Мўминжоннинг ҳаёли ўшанда эди.

Мўминжон меҳнаткаш, ишнинг кўзини биладиган, юрагида ўти бор моҳир механизатор. Звенога бош бўлибдики, доим ишлари юз, эл олдида юзи ёруғ. Унинг звеноси бу йил қирқдан ошириб хирмон кўтарганига ҳафта бўлиб қолди. Аммо, лекин у «ўзингни бил, ўзгани қўй» дейдиган баъзилардан эмас. Қўйнидан тўкилса қўнжига, деб, эртаю-кеч далада — пахтазорда. Бугун-эрта бригада бўйича гектаридан олинган ҳосил ҳам мўлжалдагига етади. Ана шунда кўнгли тинчийди, дили яйрайди унинг, ҳали ғайрат камарини белдан ечмасдан мусобақадош звеноларни шатакка олаётганлигининг боиси ҳам ана шунда.

Офтоб тиғ бўйи кўтарилиб, шу поёнсиз пахтазорларга зарҳалларини ёйганда теримчи йигит-қизлар ҳам, кўрак териш, чувиш машиналарини гуриллатаётганлар ҳам нонуштага чиқишиб, шинамгина дала шийпонида жамулжам бўлишди.

Аширбой ака шу азаматлар билан чақчақлашиб ,бир пиёла қайноқ чой ичар экан, ошпаз: «ҳорманг бор бўлинг»дан кейин унга конверт тутқазди.

— Хат ташувчи ташлаб кетди,—деди у, — муҳим гап борга ўхшайди: «Аширбой акамга тезроқ етказсангиз» деди.

Ҳамманинг эътибори конвертда эди. «Қаердан экан бу хат, нималар ёзилганийкин, ишқилиб тинчлик бўлсин-да...» Конвертга кўз югуртирганда бригадирнинг чеҳрасида пайдо бўлган табассум кўпчиликнинг кўнглини хотиржам этди.

— Мусобақадошлардан, Раҳимжон ака ёзибди, — деди ниҳоят Аширбой ака конвертни очиб хатга тикилар экан, — ўқиб бераман, ҳаммаларинг эшитинглар,— бригадир овозини бир парда кўтариб ўқий бошлади:

«Қадрдон мусобақадошлар, бригадамиз аъзолари номидан кўпдан-кўп салом. Ҳаммаларингизга сиҳат-саломатлик, ишларингизга ривож, хирмонгизга барака тилаймиз. Бригадамиз гектаридан қирқ центнерданни жамлаб, мусобақа шартини бажарди. Сизларни ҳам ваъдага вафо қилишларингизга ишонамиз, соғ бўлинглар, бригада аъзолари номидан Раҳимжон Каримов».

Аширбой ака хатни буклаб қўйин чўнтагига солар экан, «қалай, боплашибдими» дегандек йиғилганларга бир-бир маъноли назар ташлаб чиқди.

— Икки-уч кун бўлди, менинг ҳаёлимга табрик хати йўллаш фикри келувди-я,...— деди Мўминжон «аттанг», кечикдик дегандай.

— Қирқдангa етказолмаганимиз учун ноқулай бўлармикин, дедим дегин. Йўқ, гап унда эмас. Шу бугун, ҳозироқ хат жўнатиш керак, — қатъий қилиб айтди бригадир,—бизда ҳам қирқданга етиб қолар. Ўртадаги икки-уч кун тафовут ҳеч гап эмас. Раҳимжон ака бизни ерларимизни кўрган, шароитимизни яхши билади. Кези келганда ёрдамини ҳам, қимматли маслаҳатларини ҳам аямаган, аслида, — сўзида давом этди вазмин бригадир, — мусобақадан мақсад ҳам шу. Бири-биридан ўрганиш, бири-бирига мададкор бўлиш.

Нонуштадан кейин ҳамма енг шимариб, ишга киришиб кетди. Аширбой ака хат ёзишга тутинар экан, Раҳимжон ака беллашишга чақирган ўша дастлабки кунлар, аҳдга вафо этмоқ учун, мўл ҳосил ишқи билан пахтазорларда олиб борилган кураш, ҳар бир туп ниҳолни кўз қорасидай асраб ёз бўйи тер тўкилган кунлар, пайкалларга сув тараб, бедор ўтган неча-неча уйқусиз тунлар... ҳамма-ҳаммаси кўз ўнгидан бир-бир ўта бошлади...

Ғўзалар энди гулга кириб, баҳор охирлаётган кунларнинг бири эди ўшанда. Янгийўлда катта йиғин бўлди. Қирқ центнерчилар ҳаракати тўғрисида яхши гаплар бўлди. Ўшанда «Коммунизм» колхозининг пешқадам бригадаси бошлиғи Раҳимжон ака Аширбой аканинг номини тилга олиб қолди:

— Биз Навоий номли колхоздан Аширбой ака Ниёзов бригадасини беллашишга чақирамиз, гектари гектаримизга, ўтган йили кўтарган хирмони-хирмонимизга тўғри келар экан,— деди у дадил туриб.—Қани Аширбой ака, келинг бир қўл олишиб, бел ушлашиб кўяйлик...

Шунда раис Ҳолдор ака Аширбой акага қараб «Хўш,, нима дейсиз» деб сўраганди у: «биз ҳам бўш келадиганлардан эмасмиз, бел тутишганимиз бўлсин» деди. Мусобақа худди ана шу кундан бошланди.

Аширбой ака бригадага ўзгача туйғу, ўзгача ғайрат, ўзгача режа билан келди. Бригада аъзоларини йиғиб бор гапни ўртага ташлаганида бу ҳайрли ҳаракатни ҳамма маъқуллади. Фақат ҳар бир ишга тадбиркорлик, синчковлик билан қарайдиган звено бошлиғи Мўминжон ўртага гап ташлаб қолди:

— Бу дейман Аширбой ака, уларнинг ери қанақа экан-а? Ҳар ҳолда бизникидек паст-баланд, нотекис эмасдир-а?

— Гап унда эмас ука, — деди вазмин бригадир, — бундоғ ўзинг ўйлаб кўр. Бир вақтлар сувсизликдан қақраган, шўр босган Мирзачўлдай жойни гулистон, боғу бўстон қилиб, дур ундираётган ўша азамат чўлқуварлар ҳам сенинг саволингни беришганмикин? Буёғи қандай бўларкин, деб иккиланиб туришганлари йўқ-ку ахир. Бир ёқадан бош чиқаришди, астойдил бел боғлаб, пешона танғиб чўлга ҳужум бошлашди. Техниканинг жиловини маҳкам тутишди, келгусига ишонч билан қарашди. Мана энди кўрибсанки, ҳеч ким уларни мирзачўлликлар дейишмайди, фахрланиб «оқ олтин» усталари гулистонликлар дейишади. Ҳаммаси ақл-идрок билан, тадбиркорлик билан иш юритишда қолган. Ахир ерни ийдирадиган, қулфини очадиган, унумдор ер қиладиган ким? Мана, сен, мен, мана булар. Астойдил бел боғлаб киришсак борми, еримиз саҳий, бағрини очиб беради, бойлигини тўкиб беради, ука.

— Сирасини айтдим-да, Аширбой ака,— деди ҳижолат омуз Мўминжон, — бултур ўттиздан эди. Бу йил янги «Тошкент—2» навини экдик. Ғўзамиз бултургидан эртаги. Яна бу навни эртапишар, чигити тўк, толаси пишиқ бўлади, дейишади. Э, хотиржам бўлаверинг, улоқни илиб кетамиз.

— Ҳа, балли ука, бу бўлак гап, — хурсанд бўлиб деди бригадир.

Мўминжон айтмоқчи бригада ерлари чиндан ҳам бир мунча нотекис, қир ерлар эди. Озиқлантириш, қатор ораларини юмшатишку техника билан бўлади. Моҳир механизаторлар бу ишни обдон ҳавасини олишган. Аммо лекин сувга келганда нечоғлик ҳушёрлик, ихтиёткорлик, маҳорат керак. Бригадада ана шунга катта эътибор берилди. Бу ишга тажрибакор, билимдон уста сувчилар қўйилди. Аширбой аканинг ўзи кечасию кундузи сувчиларга бошқош бўлиб турди. Қайси карта сув талаб, қайси картани қантариш керак, ҳаммаси ҳисобда бўлди.

Ҳаракатдан баракат, деганлари рост, Асат ойининг охирларига келганда бригада аъзолари тўккан тер, юрак қўрининг меваси кўзга ташланиб қолди: ҳамма пайкалларда ғўзалар бир текис ҳосилга кирган, ҳар туп ниҳолда шиға-шиға кўсак, далада бўлса иш қизғин: бир томонда сўнгги парвариш, бир ёқда терим тараддуди, катта хирмон тараддуди...

Эҳ-хе, терим кунларини айтмайсизми? Билагида кучи, юрагида ўти бор каттадан-кичик жангу жадалда бўлишди. Уруғликка ажратилмаган майдонларда суворийлар жавлон уришди, турнақатор тележкалар карвонининг кети узилмади. Асл деҳқон ор-номусли бўлади. Ваъдага вафо эрнинг иши! Ҳамманинг фикри-зикри ана шунда, эртароқ маррага етишда,— катта хирмон каддини ростлашда эди. Кунига тўрт-беш фойздан пахта тайёрлаш бригада учун шунчаки гапдай бўлиб қолди. Қўшни бригадалар ҳар куни раис Ҳолдор акадан, ё партком Қўчқор акадан суриштиришарди:

— Байроқ кимда қолади?

— Аширбой акалар бригадасида!

— Бу беш кунликда қайси бригада мукофот олади?

— Аширбой акалар бригадаси!..

Шундай долзарб кунлар ўтди. Бригада биринчи бўлиб маррага етиб келди. Колхоз бўйича гектаридан ўттиз центнердан хирмон кўтарилиб, ғалаба рапортига имзо чекилганда икки юз гектардан ортиқ ернинг ҳар гектаридан ўттиз беш центнердан пахта ундирган Аширбой акалар бригадаси биринчи бўлиб, ифтихор билан тилга олинди...

— Аччиқ чой дамладим, ичасизми-а?, — Аширбой ака ҳаёл қанотига миниб, худди шу ерга келганда бир пиёла чой тутиб турган ошпазнинг овози эшитилди,— тележкаларга пахта ортиб пунктга кетишаяпти, хат тайёр бўлса бериб юборақолайлик.

Аширбой ака ҳузур қилиб чой хўплар экан: «маъқул» ишорасини қилиб, хатга яна бир бор кўз югуртирди.

«Ассалому алайкум, Раҳимжон ака, каттадан-кичик ҳамма соғ-саломатми? Хатингизни олдик. Ўқиб беҳад хурсанд бўлдик. Улкан хирмонларингиз билан қутлаймиз. Бизлар ҳам бугун-эрта, аҳдимизнинг уддасидан чиқдик, деб сизларга хабар қиламиз. Ҳали ерда ҳосил бор, кўнглимиз тўқ. Ҳаммамиз теримдамиз. Сизларга бахт, зафар ёр бўлсин, саломат бўлинглар. Бригадамиз аъзолари номидан мусобақадошингиз Аширбой Ниёзов».

Хатни ошпазга узатган бригадир қаддини ғоз тутиб, гўё биринчи дафъа кўраётгандай шу қадрдон далаларга бир зум завқ билан боқди. Кўсак териш, чувиш машиналарининг, ҳосилдан бўшаган ерларни шудгор қилаётган тракторларнинг ҳайқириғи, теримчи йигит-қизларнинг шўх ялалари, пахтазор файзи... ҳамма-ҳаммаси унга тотли ҳис, қалбига бардамлик руҳи бахш этарди.

У дили хушнуд шаҳдам одим ташлаб, чинакам ҳаёт қайнаётган ана шу томонга йўл олди.

Усмон ЖОНГИТОВ.

Елена Велемени Тошкентдаги 2-тикув фабрикасининг қўли гул чеварларидан. Айни кунларда у меҳнат вахтасида туриб, смена нормасини бир ярим ҳиссадан адо этиб келяпти. Суратда: Е. Велемени иш устида. А. Абалян фотоси.

ШУДГОРЛАШ ИЛҒОРЛАРИГА КЎЧМА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Область партия комитети ва область ижроия комитети районлар, колхозлар ва совхозларда шу йил 21 ноябргача шудгорлашнинг боришини кўриб чиқиб, бу ишда яхши кўрсаткичларга эришган илғорларга кўчма Қизил байроқ бериш ҳақида қарор қабул қилдилар.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи **Бекобод районига** (район партия комитетининг секретари **Маҳсумов**, район ижроия комитетининг раиси **Ҳатамов**, қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи **Чолаков**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси **Султонов** ўртоқлар) берилди. Район шудгор қилиш планини 53,4 процент бажариб, кейинги беш кунликда 20,4 процент ўсишга эришган.

Байроқ Ўрта Чирчиқ районидан олиб берилди.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Ўрта Чирчиқ районидаги **Энгельс номли колхозга** (раиси **Ҳакимов**, партия ташкилотининг секретари **Афанасьев**, бош агрономи **М. Мусақулов**, бош инженери **Қодиров** ўртоқлар) берилди. Колхоз шудгорлаш планини 100,6 процент бажариб, беш кунликда 51,3 процент ўсишга эришган.

Байроқ шу райондаги «Полярная звезда» колхозидан олиб берилди.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Оҳангарон районидаги **2-«Оҳангарон» совхозига** (директори **Ҳайдаров**, партия ташкилотининг секретари **Жамиқулов**, бош агрономи **Абдураҳмонов**, бош инженери **Ҳамроев** ўртоқлар) берилди. Совхоз шудгорлаш планини 75,2 процент бажариб, беш кунликда 46,2 процент ўсишга эришган.

Байроқ шу райондаги 4-«Оҳангарон» совхозидан олиб берилди.

БЎСТОНЛИҚДАН ХУШХАБАРЛАР

КОНСЕРВАЧИЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

Беш йиллик меҳнат вахтасида туриб ишлаётган Ғазалкент консерва заводи коллективи ой сайин янги-янги муваффақиятларни қўлга киритмоқда. Корхонада пландан ташқари маҳсулот ишлаб чиқараётган цехлар анчагина бор. Масалан, сабзавот консервалари цехи ишчилари беш йилликнинг биринчи йили топшириғини зафарли якунлаш учун бошланган социалистик мусобақада илғорликни қўлдан бермай келаётир. Ишлаб чиқариш планини 25 августдаёқ бажариб қўйган цех коллективи ҳозир пландан ташқари маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

Ғазалкент консерва заводи ишлаб чиқараётган томат пастаси халқаро бозорда довруқ қозонди. Дегустаторлар унинг таъм кўрсаткичларига юксак баҳо бердилар. Ҳозир бундай консерва маҳсулотлари Италия, ГФР ва бошқа Европа мамлакатларига жўнатилмоқда. Ҳар йили завод бу мамлакатларга 600 тоннадан зиёд юқори сифатли томат пастаси экспорт қилмоқда.

ҒОЛИБ КОРХОНА

Ғазалкентдаги сут заводи коллективи беш йилликнинг биринчи йилини меҳнатда ажойиб муваффақиятлар билан нишонламоқда. Сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва реализация қилиш йиллик планини октябрь байрами арафасидаёқ шараф билан адо этган аҳил коллектив шу кунларда аҳолига пландан ташқари маҳсулот жўнатмоқда. Завод ишчи-хизматчилари йил охиригача планга қўшимча камида 1300 тонна юқори сифатли сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришга аҳд қилишган.

Завод коллективининг ишлаб чиқариш планини бажаришда қўлга киритган ютуқлари чиндан ҳам қувончли. Корхона шу йилнинг учинчи кварталидаги социалистик мусобақа якунларига кўра республикада иккинчи ўринни эгаллади ва коллективга 400 сўм миқдорида иккинчи пул мукофоти берилди.

Мавжуд ютуқларини янада мустаҳкамлаш учун курашаётган пешқадам коллектив шу кунларда социалистик мусобақани тобора қизитиб, меҳнатда юқори кўрсаткичларга эришиб келмоқда.

Х. НОСИРОВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ЖАҲОН ТИНЧЛИК КЕНГАШИ КОМИССИЯСИНИНГ ИШИ

КОНАКРИ, 22 ноябрь. (ТАСС). Бу ерда жаҳон тинчлик кенгаши миллий мустақиллик масалалари комиссияси ўз ишини бошлади. Комиссия мажлисида Гвинея республикасининг президенти Аҳмад Секу Туре, Гвинея Демократик партияси миллий сиёсий бюросининг аъзолари, шунингдек Португалия агрессияси даф қилинган куннинг бир йиллиги байрамида қатнашиш учун келган чет эл делегацияларининг вакиллари ҳозир бўлдилар. Улар орасида СССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари К. А. Халилов бошчилигидаги СССР Олий Совети делегацияси, шунингдек тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг ва совет хотин-қизлари комитетининг делегациялари ҳам бор. Комиссия мажлисида президент Секу Турега жаҳон тинчлик кенгашининг фахрий медали топширилди.

Ёшлар янги империализмни қоралайди

БОГОТА. Колумбия Коммунистик ёшлар союзи «жаҳон ёшлари Янги империализмни қоралайди» шиори остида пойтахтда митинг ўтказди. Митинг қатнашчилари АҚШнинг милитаристик сиёсатини қаттиқ қораладилар ва Америка агрессорларига қарши, ўз мустақиллиги учун курашаётган Ҳинди-Хитой халқлари билан бирдам эканликларини билдирдилар.

ДЕҲЛИДА СИЕСИЙ ИШЛАР КОМИТЕТИНИНГ МАЖЛИСИ

ДЕҲЛИ, 23 ноябрь. (ТАСС). Кеча Деҳлида Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди раислигида Ҳиндистон ҳукумати сиёсий ишлар комитетининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда, жумладан, Ҳиндистон-Покистон чегарасидаги аҳвол ва Шарқий Покистондаги сўнгги воқеалар тўғрисидаги масала қараб чиқилди.

ПТИ агентлигининг хабар беришича, Ҳиндистон ярим оролидаги ҳозирги вазиятга баҳо беришда Ҳиндистон шарқий Покистондаги аҳволни сиёсий бартараф этиш ва шарқий Покистон қочоқларининг омон-эсон ўз юртига қайтиши учун шарт-шароит яратиш йўли билан шу райондаги кескинликни юмшатиш зарурлигига асосланади.

ВЬЕТНАМ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ВИЗИТИ

ПЕКИН, 22 ноябрь. (ТАСС). ХКП Марказий Комитети ва ХХР Ҳукуматининг таклифига биноан Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг бош министри Фам Ван Донг бошчилигидаги Вьетнам партия-ҳукумат делегацияси Пекинга келди. Аэродромда делегацияни ХКП Марказий Комитети Сиёсий Бюроси доимий комитетининг аъзоси, ХХР Давлат кенгашининг бош министри Чжоу Энь-Лай ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Вьетнамлик меҳмонлар шарафига ўтказилган қабул маросимида Чжоу Энь-Лай ва Фам Ван Донг нутқ сўзладилар. Вьетнам делегациясининг бошлиғи АҚШ империалистларининг Ҳинди-Хитойдаги агрессия планларини ва ҳаракатларини фош қилиб ташлади. Вьетнам халқи матонат ва жасорат кўрсатиб, ташаббусни қўлдан бермай келмоқда, деди Фам Ван Донг. Вьетнам халқи ҳарбий, сиёсий, дипломатик фронтлардаги курашни тўла ғалабагача давом эттиришга ва кучайтиришга қаттиқ бел боғлаган.

Совет Иттифоқи, бошқа қардош социалистик мамлакатлар, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати, бутун тараққийпарвар инсониятнинг Вьетнам халқига бераётган катта бебаҳо ёрдами ва мададини Фам Ван Донг мамнуният билан таъкидлаб ўтди.

ПРАГАДА ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

ПРАГА, 23 ноябрь. (ТАСС). Бу ерда Клемент Готвальд туғилган куннинг 75 йиллигига бағишланган тантанали мажлис ўтказилди. Залга Прага корхоналарининг ишчилари, фан ва маданият арбоблари, миллий фронтга кирувчи сиёсий партиялар ва жамоат ташкилотларининг вакиллари келишди. Мажлис президиумида ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак, ЧССР Президенти Л. Свобода, ЧССР ҳукуматининг раиси Л. Штроугал, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, ЧКП Марказий Комитетининг секретарлари, Чехословакиянинг таниқли партия, давлат ва жамоат арбоблари бор эди.

Йиғилишда ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак нутқ тўзлади. У Чехословакия ҳамда халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг атоқли арбоби, ажойиб коммунист ва революционер К. Готвальд партия ва давлат фаолиятининг энг муҳим босқичларини гапириб берди.

Г. Гусак Чехословакиянинг марксчи-ленинчи коммунистик партиясини барпо этишда, шу партиянинг оппортунизмга қарши, марксизм-ленинизмнинг софлиги учун, пролетар интернационализми принциплари учун олиб борган курашида К. Готвальд ўйнаган ролни таъкидлади.

Г. Гусак К. Готвальд Совет Иттифоқининг содиқ ва изчил дўсти бўлганлигини, унинг «Совет Иттифоқи билан абадий биргамиз» деган шиорига ЧКП доимо содиқ эканлигини таърифлаб берди. СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан иттифоқ, бузилмас чехословак-совет дўстлиги — ЧССР муваффақиятларининг, Чехословакия халқлари равнақи ва тинч ҳаётининг гаровидир, деб таъкидлади нотиқ.

Шу куни Прагада Витков тоғидаги миллий пантеонда К. Готвальд қабрига гулчамбарлар қўйиш тантанали маросими бўлди.

ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак, ЧССР Президенти Л. Свобода, ЧССР ҳукуматининг раиси Л. Штроугал ҳамда мамлакатнинг бошқа таниқли партия ва давлат арбоблари ЧКП Марказий Комитети номидан, ЧССР президенти, ҳукумати, миллий фронт Марказий Комитети ва федерал мажлис номидан гулчамбарлар қўйишди. СССРнинг ЧССРдаги элчихонасидан ҳам гулчамбар қўйилди.

Валтава соҳилида, ЧКП Марказий Комитети биноси яқинида К. Готвальд ҳайкали ўрнатиладиган жойга тантанали вазиятда пойдевор қўйилди. Пойдевор қўйишда ЧКП ва ЧССР ҳукумати раҳбарлари ҳозир бўлдилар.

Тель-Авив милитаристлари Исроил босқинчилари босиб олган араб ерларида тинч аҳолини репрессия қилишдаги ёвуз қилмишларини амалга ошириш учун ҳар қандай разилликка тайёрлар. Чет эл матбуоти хабар беришича Тель-Авив ўз армиясини жиноятчилар ҳисобига тўлдирмоқда. Яқинда Тель-Монд қамоқхонасидан бўшатилган жиноятчилар армияга чақиртирилди. Суратда: озодликка чиққан жиноятчилар ҳарбий анжом билан таъминланмоқдалар.

Камера—Пресс—ТАСС фотоси.

ЕВФРАТДАГИ МЎЪЖИЗА

Германия Демократик Республикасининг журналисти Клаус Вильсцинский яқинда Сурияда бўлди. «Берлинер цайтунг» газетаси унинг репортажларини босиб чиқарди. АПН ўқувчилар эътиборига ана шу репортажлардан бирини хавола қилади.

Дамашқдан Шимолий Сурияга бораверишда Хама шаҳридан ўтишга тўғри келади. Бу шаҳарда узоқ ўтмишнинг ноёб экспонати бўлиб қолган чиғириқларни кўплаб учратасиз. Айланаси катта бир уйдек келадиган бу чиғириқларнинг гардишидаги «челак»лар аста ҳаракат қилиб, сувни юқоридаги тарновга оқизмоқда. Мана етти юз йилдирки, бу ерда катта-катта майдонлар шу йўл билан суғорилиб келиняпти...

Ҳозирги пайтда ирригация проблемасини чиғириқлар ёрдамида хал этиб бўлмайди, албатта. Яқинда Сурияда катта майдонларга оби-ҳаёт бахш этадиган ва мамлакатга электр энергияси берадиган иншоот қад кўтаради. Бу Табқа шаҳри яқинидаги Евфратда Совет Иттифоқи ёрдами билан қурилаётган гидроузелдир.

Катта анҳор кесиб ўтган водий ерлари сермаҳсул. Лекин, бу водийнинг белига камар бўлиб тушган анҳорнинг икки ён томонигагина экинлар экилади, холос. Евфратдаги гидроузел ишга тушгач, мамлакат шимолий районларига жон киради, сув унинг қиёфасини тубдан ўзгартиради. Бу ерда 800 минг гектар қўриқ ер ўзлаштирилади.

Евфрат гидроузелининг улкан қурилиш майдонида дўстлик ва ҳамкорлик руҳи ҳукмрон. Суриялик дўстлар мени «Хуш келибсиз» деган русча сўзлар билан кутиб олишди. Қурувчиларнинг меҳнат ташаббускорлиги кишини мамнун этади. Бу ерда қурувчилар зиммаларига олган мажбурият рус ва араб тилларида ёзиб қўйилган. Бу қуруқ ваъда эмас: Қурувчилар планни ўринлатишмоқда ҳозир белгиланган муддатдан уч ой олдинда боришмоқда. Бу ерда меҳнат қилаётган ҳар бир ишчининг нияти гидроузелни муддатидан илгари фойдаланишга топширишдан иборат.

Бу улкан қурилиш майдони ҳақида батафсил ёзиш анча мушкул. Фақат икки нарса ҳақида фикр юритмоқчиман. Элетростанция қад кўтарадиган жойни атрофдаги адрдан томоша қилсангиз. Евфрат соҳилида саккизта турбина учун ўрнатилган айланма пойдеворларга кўзингиз тушади. Буларнинг ҳар бири 100 минг киловатт қувватга эга бўлган генераторни ҳаракатга келтиради. Қурилишнинг иккинчи бир хосияти шундаки, аввал бу ерда улкан тўғон қурилади, шундан кейингина Евфрат янги ўзандан оқа бошлайди.

Суриялик дўстлар айтишича, Евфратдаги тўғон фойдаланишга топширилгач, у мамлакат экономикасининг ривожланишига катта ижобий таъсир кўрсатади. Фақат қишлоқ хўжалигида йилига 750 миллион сурия фунти фойда беради. Истеъмол маҳсулотлари ва қайта ишлайдиган улкан индустрияни ташкил этилишига замин тайёрлайди. Электр энергияси ишлаб чиқариш кескин ривожланади. Анҳор атрофидаги водийда зич яшаётган аҳолининг бир қисмини шимолий Сурияга кўчириш имконини беради.

Евфратда тўғон қуриш фикри анча аввал туғилган эди. 1961 йилда Сурия ҳукумати Ғарбий Германияга мурожаат қилиб, қурилишга ёрдам беришни илтимос қилди. Аммо, боннлик маъмуриятлар бир қатор шартлар қўйган эдики, буни бажариш жуда оғир эди. Ғарбий Германия қўйган шартларга: Сурия бюджети устидан контроллик қилиш. «Конкордия» нефть концернасига концессия ажратиб бериш, юқори процентли заём тўлаш ва бошқалар кирган эди. Табиийки, Сурия ҳукумати бундай шартларни қабул қилолмасди.

Суриялик қурувчилар Совет Иттифоқи ҳақида чин кўнгилдан қувониб гапиришади. СССР на иқтисодий, на сиёсий шартлар қўйди. Заёмни интиёзли шартлар билан, сарфланган маблағни эса товарлар билан алмаштириш ҳисобига тўлаш келишиб олинди.

1968 йил март ойида Сурия ва Совет қурувчилари ишга киришдилар. Ҳозирда бу ерда 9500 ишчи ишламоқда. Алеппода Совет Иттифоқи ёрдами билан махсус ўқув маркази ташкил қилинган, бу ерда юзлаб кишилар 21 касб бўйича мутахассисликни эгалламоқдалар. Ўқув маркази бугунги кунгача 2000дан зиёд малакали ишчи тайёрлади.

Ҳамроҳим—қурилиш директорининг ўринбосари Аҳмед Лаххам мен билан хайрлашар экан, шундай деди: «Тўғон—дўстлар ҳамкорлигининг натижасидир, халқлар дўслиги мўъжизалар яратади. Бу тўғон ҳам ана шу мўъжизаларнинг биридир».

(АПН—«Берлинер цайтунг»).

БОЛГАРИЯ КЎРГАЗМАСИ

Болгария халқи билан совет халқи ўртасидаги хилма-хил соҳаларда ҳамкорлик мавжуд. Областимиз пахтакорлари хасководиклар билан бир неча йилдан буён ўзаро мусобақалашиб келишмоқда. Хасководиклар ўзбек деҳқонларининг бой тажрибаларини қунт билан ўрганиб, ўзларида қўллашмоқда.

Яқинда пойтахтимиздаги «Ёшлик» спорт аренасида очилган Болгария Халқ Республикасининг озиқ-овқат машиналари кўргазмаси ҳам ана шу сўзилмас дўстликнинг ёрқин тимсолидир. Болгарлар ушбу кўргазмада кейинги ўн йил мобайнида озиқ-овқат саноати соҳасида қўлга киритган ўз муваффақиятларини намойиш этишяпти.

«Техноэкспорт» бирлашмаси чет элларга юз хил комплект объектлар ва 350 хилдан ортиқ турли типдаги машиналарни экспорт қилади. Булар асосан озиқ-овқат, енгил саноат, химия объектлари, энергетика ва машинасозлик машина-механизмлардир. Экспорт бирлашмаси бундай машина-ускуналарни Ҳиндистон, Индонезия, СССР, Миср Араб Республикаси, Сурия, Эрон, Польша ва Германия Демократик Республикаси каби кўплаб давлатларга етказиб бермоқда.

Кейинги ўн йил мобайнида Болгарияда холодильник машинасозлиги айниқса кенг ривожланди. Масалан, кўргазмага музлаган озиқ-овқат маҳсулотларини узоқ муддат сақловчи консорватор, 1200 ва 2000 литр ҳажмли холодильник шкафлари қўйилган. Улар шу соҳа мутахассислари эътиборини ўзига жалб қилмай қолмайди.

Бундан ташқари, кўргазмада «Микрокухня» комплекти намойиш қилиняпти. Ундан ресторан, ошхона ва шифохоналарда кенг фойдаланиш мумкин.

Кўргазмага келган мутахассисларни «Кристал» бар-буфети ҳам ўзига жалб қилиши муқаррар. Ташқи ишланиши кўркам бу буфет умумий овқатланиш ташкилотлари ва савдо шохобчаларида, айниқса, қўл келади.

Болгарияда мева ва сабзавотларни консервалаш тўла механизациялашган. Кўргазмага шундай машиналардан бири — мева-сабзавотларни турли шаклларда қирқувчи универсал машина қўйилган.

Болгария Халқ Республикаси тамаки экспорт қилишда жаҳонда биринчи ўринни эгаллайди. Кўргазмада замонавий типдаги тамаки ишлаб чиқарувчи машиналарнинг иш жараёни билан ҳам танишиш мумкин.

Болгариянинг «Техноэкспорт» бирлашмаси кўплаб халқаро ярмарка ва кўргазмаларда иштирок этиб, ўз мамлакати саноати ютуқларини кенг намойиш этиб келмоқда. Бу ташкилот кўплаб ярмаркаларда жуда кўп марта олтин медаллар билан тақдирланган. Ишончимиз комилки, кўргазмани келиб кўрган ҳар бир тошкентлик ва пойтахт меҳмонлари қардош социалистик мамлакатнинг ютуқларидан яна бир бор мамнун бўлади.

Ш. ШОАЛИМОВ.

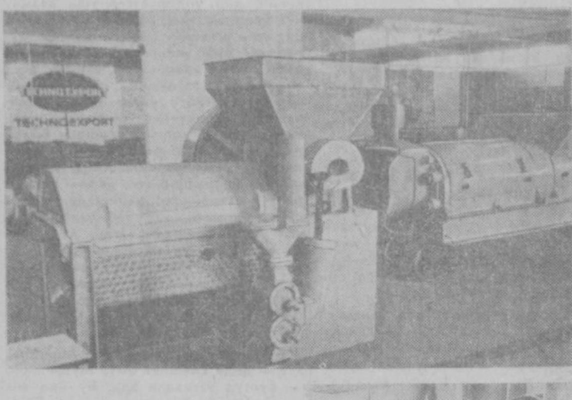

Суратларда: Болгария Халқ Республикаси озиқ-овқат саноати машина ускуналари кўргазмасида.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотолари.

БИР КОЛХОЗ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАММОМ ҚУРИЛМОҚДА

ОХУНБОБОЕВ НОМЛИ КОЛХОЗДА ҳаммом қуриш учун 130 минг сўм маблағ ажратилди. Ҳаммом гумбази — миллий услубда қурилаётир. Қозоғистонинг иссиқ минерал сувидан фойдаланадиган бу ҳаммом 30 ўринлидир. Бу ерда сартарошхона, дам олиш хоналари ва чойхона ҳам бўлади.

Шундай ўзбек ҳаммомларидан 28 таси областимиз қишлоқларида қурилиб битказилди.

«ЛАЗЗАТ» ОШХОНАСИ

Илгари тепалик, бўм-бўш ётган жойда ҳозир ажойиб ошхона қурилди. Колхоз правлениеси бу жойни обод қилиш учун жуда кўп маблағ сарфлади. Ошхонага «Лаззат» номи берилди. Унда бирйўла 50 киши овқатланади. Ошхона асосан ўзбек миллий таомлари тайёрлаб, хўрандалар мақтовига сазовор бўлаётир.

ШИЙПОНДА ДАМ ОЛИШ УЙИ

Колхознинг «Кўктерак», Киров номли участкаларида дала шийпони бунёд этилди. Улар бошқа дала шийпонларидан бутунлай фарқ қилади: колхозчилар бу ерда маълум муддат ҳордиқ чиқаришлари учун барча имконият мавжуд. Бирйўла у 30 киши дам олишига мўлжалланган.

«ЗАНГОРИ ОЛОВ» ХОНАДОНЛАРГА

Шу кунгача 50 хонадон «зангори ёқилғи»дан фойдаланмоқда. Кейинчалик колхознинг Охунбобоев, Киров номли участкаларидаги хонадонлар ҳам газлаштирилади. 1973 йилнинг охирига бориб колхознинг барча хонадонларига зангори олов кириб боради. Ҳозир юздан ортиқ хонадонга газ трубалари ўтказиб қўйилди.

ТЕПЛИЦА КОМБИНАТИ

Икки гектар ерда теплица комбинатининг қурилиш ишлари жадал суратлар билан олиб борилаётир. 20 дан ортиқ бўлимдан иборат бўлган бу комбинат қишда ҳам шаҳар аҳолисини сабзавот маҳсулотлари билан таъминлайди. Ҳар мавсумда 200 тонна ноз-неъмат етказиб берилади. Теплица табиий газ билан иситилади. Натижада маҳсулот таннархи анча арзонлашади.

М. ЗАРИПОВ,
Калинин райони.

ЎҚУВ ФИЛЬМЛАРИ

Мактабларда фан асосларини ўқитишда ўқув фильмларининг роли катта. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги бу хилдаги фильмлар яратиш юзасидан тадбирлар белгилади.

«Эгри ва Тўғри» деб номланган ўқув фильми министрлик буюртмаси билан суратга олинган дастлабки рангли асар бўлди. Ўзбек халқ эртаги асосида ишланган бу фильм ўн минг нусхада тайёрланиб, жойларга юборилди.

«Ўрта Осиё халқларининг IX-XVI асрлардаги маданияти» номли ўқув фильми ҳам суратга олинади. Шунингдек, «Алишер Навоий», «Фарҳод ва Ширин», «Қушлар — бизнинг дўстимиз» каби ҳужжатли фильмлар ҳам мактаб ўқитувчилари учун яхши кўргазма бўлиб хизмат қилади.

Тошкентдаги илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар студияси ўқув фильмларини ўзбек, рус, тожик ва бошқа тилларда чиқаради.

ИНТЕРНАЦИОНАЛ ДЎСТЛИК КЕЧАЛАРИ

Янгийўл районидаги «Интернационал» колхозида йигирма миллат намояндалари меҳнат қилмоқда. Бу ердаги аҳил оилада руслар билан ўзбеклар, қозоқлар билан туркманлар, озарбайжонлар билан грузинлар, тожиклар билан украинлар, корейслар билан немислар яшаб, меҳнат қилмоқдалар. Улар КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошира бориб, беш йилликнинг биринчи йилида пахтадан ва каноп поясидан мўл ҳосил етиштирдилар, пилла, шоли, чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш топшириқларини анча ошириб бажардилар.

Интернационал дўстликка бағишлаб «куч қудратимиз — халқларнинг ленинча биродарлигида» деган мавзуда кеча ўтказилди. Колхоз партия ташкилоти бу кечани ССР Иттифоқининг бўлажак 50 йиллигига бағишлаб ўтказди. Деҳқонлар кечага Тошкентда ўтаётган республикалараро семинар иштирокчиларини, «Билим» жамияти лекторларини таклиф қилишди.

Бутуниттифоқ «Билим» жамияти раисининг ўринбосари Н. Д. Баканова, Тожикистон университетининг профессори М. Ш. Шукуров, Туркманистон ССР «Билим» жамияти правлениеси раисининг ўринбосари Д. Оқмамедов, Қирғизистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси К. О. Отарбоев, Қозоқ олими А. С. Раҳимов ва бошқа олимларнинг нутқлари зўр қизиқиш билан тингланди. Улар қардош республикаларнинг меҳнаткашлари эришган муваффақиятлар тўғрисида гапириб, халқларнинг ленинча дўстлиги улуғворлигини ёрқин мисолларда кўрсатиб бердилар.

Ўрта Чирчиқ районидаги Куйбишев номли ва Оққўрғон районидаги Димитров номли колхозларда ҳам бошқа республикалардан келган меҳмонлар иштирокида интернационал дўстлик кечаси ўтказилди.

Спорт

ҲАМШАҲРИМИЗ КУЧЛИ БЕШЛИКДА

Халқаро шашка бўйича мамлакат биринчилигининг тўққизинчи турида Ўзбекистон чемпиони С. Гуляев мухлисларини яна хурсанд қилди. У мамлакат собиқ чемпиони, халқаро мастер М. Шавель билан учрашди. Рақибининг ноаниқ юришларидан фойдаланган Гуляев маневрлар қилиб, шашкани ютади. Учрашув охирида вақти тиғиз қолган Шавель комбинацион зарбани кўрмай, соатини тўхтатишга мажбур бўлди.

Жаҳон чемпиони А. Андрейко москвалик В. Агафонов билан бўлган ўйинни ўз фойдасига ҳал қилди. Собиқ жаҳон чемпиони И. Куперман ҳам муҳим ғалабага эришди. У В. Голосуев (Ленинград)дан бир очко олди.

Иккинчи ҳамшаҳримиз халқаро мастер С. Давидовнинг боши дурангдан чиқмай қолди. У ВСЦПС спартакиадаси чемпиони билан ҳам дуранг қилди. Бу тошкентлик шашкачининг кетма-кет саккизинчи дуранги эди. Турнирнинг энг ёш қатнашчиси Н. Мишчанский В. Иванов устидан биринчи ғалабага эришди. Қолган ўйинлар дуранг бўлиб тугади.

Бугунга келиб Андрейко саккиз имкониятдан 6,5 очко, Куперман ва Гантварг 5,5 тадан очко тўплади. Корхов тўққиз ўйиндан шунча очкога эга. Тўртинчи, бешинчи ўринда бораётган С. Гуляев ва В. Агафонов беш очко олди.

Е. ЧЕРКАССКИЙ.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

СССР терма командаси футболчилари Германия Федератив Республикасидаги биринчи матчда «Штутгарт» командасини 1:0 ҳисобида енгдилар. Тўпни 51-минутда ярим ҳимоячи Олег Долматов киритди.

СССР олимпиада терма командаси Жанубий Америка бўйлаб сафарда юрибди. Олимпиадачиларимиз халқаро ўртоқлик учрашувларини жаҳон чемпионлари юрти, Бразилиядан бошладилар. Ресифи шаҳрининг «Экспортэ» клуби билан бўлган беллашув 1:1 ҳисобида дуранг бўлиб тугади.

Мамлакатимиз ёшлар терма командаси эса (тренери Б. Набоков) Мальтага иккита ўртоқлик учрашуви ўтказиш учун жўнаб кетди.

Чилонзор районининг «Халқлар дўстлиги» проспектида янги магистрал кўприк қурилиб фойдаланишга топширилди. Суратда: янги кўприкнинг умумий кўриниши.

М. Нуриддинов фотоси.

ЁЗУВЧИ ЎҚУВЧИЛАР МЕҲМОНИ

Мактаб зали ота-оналар, ўқувчилар ва меҳмонлар билан гавжум. Ҳамма муҳтарам меҳмон, ўзбек совет адабиётининг яловбардорларидан бири, Ўзбекистнда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ҳамза мукофоти лауреати Назир Сафаровни қизғин табриклайди.

Шундан кейин адабий кеча бошланади. Драматург ва прозаикнинг ҳаёти, ижодий фаолияти ҳақида докладлар ўқиш асносида ёзувчининг «Кўрган-кечирганларим», «Узоқни кўзлаган аёл», «Олтиной» қиссалари ва «Ватандошларим», «Юлдуз» очеркларидан парчалар декламация қилинади.

— 1920 йилдан бери КПСС аъзоси, дастлаб 1931 йилда «Тарих тилга кирди» номли драмаси билан кенг жамоатчиликка танилган Назир Сафаров мактаб ўқувчилари севиб мутолаа қиладиган кўпгина қисса ва ҳикоялар авторидир,— дейди ёзувчи ҳаёти ва ижоди ҳақида доклад қилган 9-синф ўқувчиси Саидахон Содиқова.

Шундан сўнг С. Саидхўжаев бошчилигида мактаб «Шодлик» ансамблининг қувноқ куй ва қўшиқлари янгради. Ўқувчилардан М. Ғуломова, М. Султонова, З. Ғуломов, Л. Абдуллаевалар бадиий ўқиш маҳоратларини намойиш этдилар.

Мактаб фахрий пионерлигига қабул қилинган Назир Сафаров залга тўпланганларга ўз режалари ҳақида гапириб берди.

Тошкентдаги 169-Ғафур Ғулом номли ўрта мактабда ўтказилган адабий кеча ўқувчиларда яхши таассурот қолдирди.

М. УБАЙДУЛЛАЕВА.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

ДАРАХТ ШОХЛАРИДА... БОДРИНГ

Марктвенновскдаги қишлоқ хўжалик газетаси редактори Кавказнинг баланд тоғларида дарахтлар шохларида... бодринглар етиштирилаётгани ҳақида ёзганда тўғри иш қилган бўларди. Кўпчилик бунга таажжуб билан қарасада ҳақиқатан ҳам шундай.

Бу бодринг сорти оддий бодрингларга қараганда тубдан фарқ қилади. Шах-хияр («қирол бодринги») деб номланган бу бодринг июнь ойидан то ноябрь ойи бошигача ҳосил беради. Закатальск, Кахск, Белоканск районларида озарбайжонлик сабзавоткорлар «қирол» сортидан мўл ҳосил олишмоқда. Ҳар бир туп дарахтда мавсумда 12 килограммгача аъло даража бодринглар етиштирилмоқда.

Шах-хияр дарахт шохларига тирмашиб ўсади, ерда эса нобуд бўлади.

КАРЬЕР ТУБИДАГИ ОЛТИН ТАНГА

Жанубий Уралдаги Тиелгинск кони ўзининг қуйма олтини билан машҳур. Бу ерда кончилар бир неча бор катта қуйма олтин топишган. Яқинда 314-сонли гидравлик қурилмада ишлаётган маҳаллий кончилар карьер тубидан... тасодифан беш сўмлик тилла танга топиб олишди.

Смена охирида тоғ қатламлари яхшилаб ювилгандан кейин олтин ҳосилни йиғиш учун шлюза очиб кўрилганда Валентина Алчибоева жуда кам учрайдиган ҳодисанинг гувоҳи бўлди. У 1898 йилда чиқарилган беш сўмлик тилла танга топган эди. Тилла танга қандай қилиб карьер тубига тушиб қолгани ҳозирча жумбоқ бўлиб турибди.

ЕТТИ ЁТ БЕГОНА ХАСАН-ХУСАНЛАР

... Бу воқеа 1900 йилда содир бўлганди.

Италия қироли Умберто I мамлакат бўйлаб сафар чоғида Монца деб аталмиш кичик шаҳарчада тўхтади. У овқатланиш учун мужазгина ресторанга кириб, менюга кўз югуртирди, бошини кўтариб, олий мартабали меҳмонга хизмат қилаётган ошхона хўжайинига қаради-ю, қотиб қолди: у қиролнинг худди ўзига ўхшарди. Гўё бир олманинг икки тенг бўлагидек.

— Отинг нима,— сўради қирол Умберто I.

—Умберто, жаноб олийлари.

— Сеники ҳам-а? Хўш, қачон, қаерда туғилгансан, айт?

— 1844 йил 14 июнида Турин шаҳрида,— жавоб қилди адаши.

Қирол лом-мим деёлмай жим қолди. Негаки у ҳам худди шу куни туғилган эди. Бунинг устига қирол ҳам, ошхона эгаси ҳам бир кунда уйланишган, ҳатто хотинларининг исми ҳам, ўғилларининг исми ҳам бир хил бўлиб чиқди. Ундан ташқари Умберто I 1878 йил 8 январь куни тахтга чиққан бўлса, корчалон Умберто ҳам ўз ошхонасини биринчи бор худди шу куни очган экан.

Бу ғаройиб ҳодисадан тоза ҳайратга тушган қирол ўзининг айнан адаши билан эртаси куни, катта спорт мусобақасида учрашишни кўнглига тугиб қўйди. Аммо, бу қиролга насиб бўлмади: ошхона эгаси Умберто бахтсиз тасодифга учраб, шу куни ҳалок бўлди.

— Бизнинг таржиман ҳолларимиз бир-бирига энди ўхшамайдиган бўлди,— деб хаёлчан ўйлади қирол,— мана у энди аршиаълода, мен эса...

Аммо худди шу пайт қиролга душманлари суиқасд уюштиришди. Қирол шу ондаёқ тил тортмай ўлди...

Тарихда мана шундай ажойиб тасодифлар деярли бошқа учрамаган, деб айтиш мумкин. Аммо бир-бирига икки томчи сувдек айнан ўхшаш аммо қариндош бўлмаган одамлар ҳар ҳолда анчагина.

Масалан, Американинг бундан бир неча ўн йиллар муқаддам ҳукм сурган президенти Кулиж ўзига жуда ўхшаш нью-йорклик официант Хотцнинг хизматидан фойдаланарди. Худди шу Нью-Йоркда фашист диктатор Муссолинига ўта ўхшаш бир сартарош ўтган. Уни сатира театри Муссолини ролини ўйнашга таклиф қилганида бундан хабар топган фашистик итальян ҳукумати АҚШ ҳукуматига норозилик хати юборган эди.

Американлик учувчи Чарльз Линдберг билан камтарин парижлик экспедитор Пьер Тристаннинг ҳам бир-бирларига шундай ўхшаганлиги ҳақида маълумот бор.

Буюк Британия қироличаси Елизавета II ўз қўл остидаги мамлакатнинг Норфолк шаҳрида ўзига ўхшаш Филлис Дин исмли аёл яшашини эшитганида ҳам қандай таажжубланганини бир тасаввур қилинг!

Ҳа, юқоридаги каби етти ёт бегона «эгизаклар» бўлган экан, бунинг сири нимада? Расмана эгизакларнинг ташқи қиёфалари ва ҳатто характер хусусиятлари бир-бирига жуда ўхшаб кетишининг сабабини фан аллақачонлар очиб берган. Аммо, бир-бирига ҳеч қандай қариндошлик алоқаси бўлмаган одамларнинг аҳён-аҳёнда учрашининг боиси жумбоқ бўлиб келяпти.

Бироқ, голландиялик антрополог олим ван Беммельнинг «сирли қариндошлик» ҳақидаги фарази юқоридаги муаммони ҳал эта олармикан? Олимнинг айтишича, ҳар бир одам ўзидан саккиз пушти илгари 256 авлодга, ўттиз пушт илгари эса бутун бир миллион кишилик авлодга эга бўлган экан. Демак, узоқ қариндошлик баъзида ўзини юқоридаги каби намойиш этиши мумкин.

Аммо бу—фақат фаразнинг ўзи, холос.

«Панорама» (Польша) журналидан.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — **Кўрсатувлар программаси.**

Ўзбек тилида: 18.00 — **«Юлдузча» телевизион журнали**, 18.35 — **«Ахборот»** информацион программаси (рус тилида), 18.50 — **Ўзбекистон композиторларининг VI съезди олдидан**, 19.40 — **«Ахборот»** информацион программаси, 20.00 — **«Стокгольм Ленинни хотирлайди» (телефильм)**, 20.30 — Рангли телевидение. Телевизион театр. **МОЛЬЕР. «Зўраки табиб»**. (Телеспектакль премьераси), 21.50 — **Кўрсатувлар программаси.**

22.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.35 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 22.00 — **Қишлоқ қурилиши индустрияси**, 22.30 — **«Ярим аср йилномаси»** (кўп серияли телевизион ҳужжатли фильмнинг 1967 йил ҳақидаги серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 19.00 — **Ўқув программаси. Эстетика асослари.** 8—10 синф. Бадиий образ, 19.40 — **«Узоқ орол сири»** (телефильм).

Рус тилида: 20.10 — **Халқ хўжалиги механизацияси**, 20.50 — **«Лўли»** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 24/XI да **Жизель**, 25/XI да **Флория Тоска.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/XI да **Олтин девор**, 25/XI да **Имон.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 24/XI да **Навоий Астрободда**, 25/XI да **Жон қизлар.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ, «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/XI да **Беш кунлик куёв**, 25/XI да **Биринчи бўса**, 26, 27/XI да **Оқар сувлар.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **СОВЕТ ЦИРКИ УСТАЛАРИНИНГ ЯНГИ ПРОГРАММАСИ** (кеч соат 7 яримда; шанба кунлари кундуз 3 ва кеч 7 яримда; якшанба кунлари кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда бошланади.

КИНО

Тимо Риннельтнинг ўғирланиши — ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3, кеч 6 ва 8.45 минутда), САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (кундуз соат 12, 1, 5, кеч 6 ва 8 да), «МОСКВА» ,кундуз соат 3 ва кеч 8 да).

Дунё (2 серия — НАВОИЙ номли кундуз ва кечқурун), «КЎКЧА» (кундуз соат 3 ва кеч 8.45 минутда).

Қобулдаги миссия (2 серия, кундуз соат 12, кеч 8 да), — **Асунта бехато от!** (эрталаб соат 10, кундуз 2.15 минут, 4 кеч 6 да) — КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Жиноят қидирув инспектори — «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Одиссейнинг саргузашти — ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА», (тоқ соатларда).

Сен ёнимда бўлсанг — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Бир дақиқалик сукунат — «СПУТНИК» (кундуз соат 11, 3, кеч 7 ва 9 да).

Симон Боливар — «КЎКЧА» (кундуз соат 11, 1, 5, ярим ва кеч 7 да).

Асосий зарба — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3, кеч 6 ва 9 да).

Юлдузлар сўнмайди — «МОСКВА» (кундуз соат 1 ярим ва кеч 6 да).

7 декабрь кундуз соат 1 да Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг агрономия факультети илмий совети кенгашида қишлоқ хўжалик фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

Т. Кулимбетов: «Суғориладиган Ўзбекистон тупроқларида дуккакли ўсимликлар уруғини туганак бактериялар билан зарарлантириш таъсирини ўрганиш» деган темада;

О. Набиев: «Гиссар водийси шароитида ГИС-431 ва 108-Ф ғўза навларини сув режимини ўрганиш ва амалга тадбиқ этиш» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан институт кутубхонаси (Тошкент область, Орджоникидзе район, 4 алоқа бўлими)да танишиш мумкин.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

Р—03034. ИНДЕКС 64697. А—1874.